בע"ה

גליון כ"ב | י"ז-כ"ג תמוז

לְשִׂיחַ

עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת פִּינְחָס תשפ"ה

נ"ך: מלכים־ב פרקים ג'-ט'

משנה: מסכת מכות פרק ג'

הקדמת המערכת

"אַיֶּכָּה אָבְדָה שִׁמְעִי לְיַקֵּד עַל בַּלְגֵּי יוֹסֵי יוֹסֵי לְיַשֵּׁר אֲבוּכוֹב פִּיהָ"

(משלי ח, לג).

שבוע טוב ומבורך לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

השבוע נלמד את פרקים ג'-ט' בספר מלכים ב', המספרים על אלישע הנביא ומופתיו ועל תהפוכות רבות במלכות ישראל.

במשנה מסיימים השבוע את מסכת **מכות**, ולומדים את פרק ג', פרק ארוך ומיוחד - "ואלו הן הלוקין", העוסק בדיני הלקאה בבית דין (האם אתם מכירים את המשנה האחרונה בפרק?...).

בברכת למוד פורה ושבוע טוב ומבורך,

המערכת.

לקבלת העלון מדי שבוע באימייל, לתרומות, הערות והארות – פנו אל ozby208770@gmail.com.

***

טבלת הלְמוד - תמוז-אב תשפ"ה

מלכים א' ה' - סהה שלישי

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת-קדש
כ"ו סיון יום הרפואה! מלכים־א ד'	**כ"ז סיון** מלכים־א ה'	**כ"ח סיון** מלכים־א ו'	**כ"ט סיון** מלכים־א ז'	**ל' סיון** ראש־חדש מלכים־א ח'	**א' תמוז** ראש־חדש מלכים־א ט'	**ב' תמוז קרח** מלכים־א י' סנהדרין פי"א
ג' תמוז שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם מלכים־א י"א	**ד' תמוז** מלכים־א י"ב	**ה' תמוז** מלכים־א י"ג	**ו' תמוז** מלכים־א י"ד	**ז' תמוז** מלכים־א ט"ו	**ח' תמוז** מלכים־א ט"ז	**ט' תמוז חקת** מלכים־א י"ז מכות פ"א
י' תמוז מלכים־א י"ח	**י"א תמוז** מלכים־א י"ט	**י"ב תמוז** מלכים־א כ'	**י"ג תמוז** | התועדות! | מלכים־א כ"א	**י"ד תמוז** מלכים־א כ"ב	**ט"ו תמוז** הילולת האור החיים מלכים־ב א'	**י"ז תמוז בלק** מלכים־ב ב' מכות פ"ב
י"ז תמוז | צום מלכים־ב ג'	**ח"י תמוז** מלכים־ב ד'	**י"ט תמוז** מלכים־ב ה'	**כ' תמוז** מלכים־ב ו'	**כ"א תמוז** מלכים־ב ז'	**כ"ב תמוז** מלכים־ב ח'	**כ"ג תמוז פנחס** מלכים־ב ט' מכות פ"ג
כ"ד תמוז מלכים־ב י'	**כ"ה תמוז** מלכים־ב י"א	**כ"ו תמוז** מלכים־ב י"ב	**כ"ז תמוז** מלכים־ב י"ג	**כ"ח תמוז** מלכים־ב י"ד	**כ"ט תמוז** מלכים־ב ט"ו	**א' מנ"א** פטו"פ מלכים־ב ט"ז שבועות פ"א
ב' מנחם-אב מלכים־ב י"ז	**ג' מנחם-אב** מלכים־ב י"ח	**ד' מנחם-אב** מלכים־ב י"ט	**ה' מנחם-אב** מלכים־ב כ'	**ו' מנחם-אב** מלכים־ב כ"א	**ז' מנחם-אב** מלכים־ב כ"ב	**ח' מנ"א דברים** מלכים־ב כ"ג שבועות פ"ב

נ"ך יומי – יום ראשון, י"ז תמוז || צום

שֵׁיבָנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ

זמני הצום: כניסת הצום - 04:32; יציאת הצום - 20:13

מלכים־ב פרק ג׳

(א) וִיהוֹרָם בֶּן אַחְאָב מָלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן בִּשְׁנַת שְׁמֹנָה עֶשְׂרֵה לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה:

ויהורם בן אחאב. אף פרשה זו, בשביל להגיד נס של מישע מלך מואב שנעשה על ידי אלישע נכתבה כאן, שמנה באליהו שמונה נסים, ובאלישע ששה עשר, לקיים פי שנים ברוחך אלי, וכתבן כולם זו בצד זו, כך ראיתי בשלושים ושתים מדות דרבי אליעזר בנו דרבי יוסי הגלילי, וחציית ירדן של אלישע כשתים דשל אליהו:

(ב) וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי הוי׳ רַק לֹא כְאָבִיו וּכְאִמּוֹ וַיָּסַר אֶת מַצְּבַת הַבַּעַל אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו:

רק לא כאביו וכאמו. שהוסיפו את הבעל, להכעיס:

(ג) רַק בְּחַטֹּאות יָרָבְעָם בֶּן נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל דָּבֵק לֹא סָר מִמֶּנָּה: (ס)

רק בחטאות ירבעם וגו' דבק. וכן כל מלכי ישראל, מדאגה שלא תשוב הממלכה לבית דוד אם יעלו לרגל, לכך עבדו את העגלים:

(ד) וּמֵישַׁע מֶלֶךְ מוֹאָב הָיָה נֹקֵד וְהֵשִׁיב לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֵאָה אֶלֶף כָּרִים וּמֵאָה אֶלֶף אֵילִים צָמֶר:

נוקד. מרי גיתין: **אילים צמר.** דיכרין דרעיא, עם צמרם:

(ה) וַיְהִי כְּמוֹת אַחְאָב וַיִּפְשַׁע מֶלֶךְ מוֹאָב בְּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: (ו) וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם בַּיּוֹם הַהוּא מִשֹּׁמְרוֹן וַיִּפְקֹד אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל: (ז) וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי הֲתֵלֵךְ אִתִּי אֶל מוֹאָב לַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה כָּמוֹנִי כָּמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ: (ח) וַיֹּאמֶר אֵי זֶה הַדֶּרֶךְ נַעֲלֶה וַיֹּאמֶר דֶּרֶךְ מִדְבַּר אֱדוֹם:

דרך מדבר אדום. כי גם מלך אדום ילך עמנו:

(ט) וַיֵּלֶךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ יְהוּדָה וּמֶלֶךְ אֱדוֹם וַיָּסֹבּוּ דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא הָיָה מַיִם לַמַּחֲנֶה וְלַבְּהֵמָה אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם: (י) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲהָהּ כִּי קָרָא יְהוָה לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד מוֹאָב:

לתת אותם וגו'. שימותו בצמא:

(יא) וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הַאֵין פֹּה נָבִיא לַהוי׳ וְנִדְרְשָׁה אֶת הוי׳ מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט אֲשֶׁר יָצַק מַיִם עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ:

אשר יצק מים על ידי אליהו. בהר הכרמל, וביציקתו נעשו אצבעותיו כמעיינות מים, עד שנתמלאה התעלה, וראוי הוא ליעשות לנו נס על ידו במים (ילקוט שמעוני רמז ריד):

(יב) וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט יֵשׁ אוֹתוֹ דְּבַר ה' וַיֵּרְדוּ אֵלָיו מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט וּמֶלֶךְ אֱדוֹם:
(יג) וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע אֶל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מַה לִּי וָלָךְ לֵךְ אֶל נְבִיאֵי אָבִיךָ וְאֶל נְבִיאֵי אִמֶּךָ וַיֹּאמֶר לוֹ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַל כִּי קָרָא ה' לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת אוֹתָם בְּיַד מוֹאָב:

אל כי קרא ה' וגו'. בבעו לא תדכר חובין רשעתא ההיא, בעי עלנא רחמין, ארי זמין ה' וכו':

(יד) וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע חַי ה' צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי לוּלֵי פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא אִם אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָּ: (טו) וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד ה':

קחו לי מנגן. מפני הכעס נסתלקה שכינה ממנו:

(טז) וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר ה' עֲשֹׂה הַנַּחַל הַזֶּה גֵּבִים | גֵּבִים:

גבים גבים. בורות מלאים מים:

(יז) כִּי כֹה | אָמַר ה' לֹא תִרְאוּ רוּחַ וְלֹא תִרְאוּ גֶּשֶׁם וְהַנַּחַל הַהוּא יִמָּלֵא מַיִם וּשְׁתִיתֶם אַתֶּם וּמִקְנֵיכֶם וּבְהֶמְתְּכֶם: (יח) וְנָקַל זֹאת בְּעֵינֵי ה' וְנָתַן אֶת מוֹאָב בְּיֶדְכֶם:

ונקל זאת. ועוד נס זה נקל ומועט בעיני ה', והוסיף להפליא אתכם נס אחר, ונתן את מואב בידכם:

(יט) וְהִכִּיתֶם כָּל עִיר מִבְצָר וְכָל עִיר מִבְחוֹר וְכָל עֵץ טוֹב תַּפִּילוּ וְכָל מַעְיְנֵי מַיִם תִּסְתֹּמוּ וְכֹל חַלְקָה הַטּוֹבָה תַּכְאִבוּ בָּאֲבָנִים:

וכל עץ טוב תפילו. אף על פי שנאמר (דברים כ יט): לא תשחית את עצה, כאן התיר לכם, שהיא אומה בזויה ונקלית לפניו, וכן הוא אומר (שם כג ז): לא תדרוש שלומם וטובתם, אלו האילנות הטובים שבהם: **החלקה הטובה.** שדה זרועה, קומצ"י בלע"ז:

(כ) וַיְהִי בַבֹּקֶר כַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְהִנֵּה מַיִם בָּאִים מִדֶּרֶךְ אֱדוֹם וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֶת הַמָּיִם:

ויהי בבקר כעלות המנחה. המים התחילו לירד מן השמים בבקר בארץ אדום, וכעלות המנחה באין שוטפין ובאין לאותו הנחל, לפי שאמר לא תראו רוח ולא תראו גשם, במדרש רבי תנחומא:

(כא) וְכָל מוֹאָב שָׁמְעוּ כִּי עָלוּ הַמְּלָכִים לְהִלָּחֶם בָּם וַיִּצָּעֲקוּ מִכֹּל חֹגֵר חֲגֹרָה וָמַעְלָה וַיַּעַמְדוּ עַל הַגְּבוּל:

על הגבול. על הספר, שקורין מרק"א:

(כב) וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה עַל הַמָּיִם וַיִּרְאוּ מוֹאָב מִנֶּגֶד אֶת הַמַּיִם אֲדֻמִּים כַּדָּם:

אדומים כדם. כן דרך המים, כשהשמש זורחת עליהם בבקר, מאדימות: **מנגד.** מרחוק, והם לא ראו באותו הנחל מים מעולם, לפיכך היו סבורין שהוא דם:

(כג) וַיֹּאמְרוּ֙ דָּם֙ זֶ֣ה הֶחָ֔רֶב נֶחֱרְב֥וּ הַמְלָכִ֖ים וַיַּכּ֣וּ אִ֑ישׁ אֶת־רֵעֵ֗הוּ וְעַתָּ֛ה לַשָּׁלָ֥ל מוֹאָ֖ב׃
(כד) וַיָּבֹ֣אוּ אֶל־מַחֲנֵ֔ה יִשְׂרָאֵ֖ל וַיָּקֻ֣מוּ יִשְׂרָאֵ֑ל וַיַּכּ֣וּ אֶת־מוֹאָ֗ב וַיָּנֻ֙סוּ֙ מִפְּנֵיהֶ֔ם (ויבו) וַיַּכּ֖וּ בָּ֑הּ וְהַכּ֥וֹת אֶת־מוֹאָֽב׃ (כה) וְהֶעָרִ֖ים יַהֲרֹ֑סוּ וְכָל־חֶלְקָ֣ה טוֹבָ֗ה יַשְׁלִ֙יכוּ֙ אִ֣ישׁ אַבְנ֔וֹ וּמִלְאֻ֖הָ וְכָל־מַעְיַ֣ן מַ֔יִם יִסְתֹּ֑מוּ וְכָל־עֵ֥ץ טוֹב֙ יַפִּ֔ילוּ עַד־הִשְּׁאִ֥יר אַבְנֶ֖יהָ בַּקִּ֣יר חֲרֶ֑שֶׁת וַיָּסֹ֣בּוּ הַקַּלָּעִ֔ים וַיַּכּוּהָ׃

והערים יהרוסו. היו הורסין: **ישליכו איש אבנו.** שהיו נוטלין האבנים מן החומות, עד השאיר כל אבני הקירות בקיר לעמוד על חרסית שלהן הוא הטיט, כלומר שלא היתה עוד אבן בחומה, ואחרי זאת ויסובו הקלעים ויכו את הנשאר בחלקה, שלא נשברה החומה, והפילוה:

(כו) וַיַּרְא֣ מֶלֶךְ־מוֹאָ֗ב כִּי־חָזַ֤ק מִמֶּנּוּ֙ הַמִּלְחָמָ֔ה וַיִּקַּ֗ח אִתּוֹ֙ שְׁבַ֣ע מֵא֔וֹת אִ֖ישׁ שֹׁלֵ֣ף חָ֑רֶב לְהַבְקִ֗יעַ אֶל־מֶ֙לֶךְ֙ אֱד֣וֹם וְלֹ֔א יָכֹ֖לוּ׃ (כז) וַיִּקַּ֞ח אֶת־בְּנ֣וֹ הַבְּכֹר֗ אֲשֶׁ֤ר יִמְלֹךְ֙ תַּחְתָּ֔יו וַיַּעֲלֵ֥הוּ עֹלָ֖ה עַל־הַחוֹמָ֑ה וַיְהִ֤י קֶ֙צֶף֙ גָּד֣וֹל עַל־יִשְׂרָאֵ֔ל וַיִּסְע֥וּ מֵעָלָ֖יו וַיָּשֻׁ֥בוּ לָאָֽרֶץ׃ **(פ)**

ויקח את בנו הבכור. בפסיקתא דפרשת שקלים נדרש: ששאל את עבדיו מה טיבה של אומה זו שנעשה להם נסים כאלה, אמרו לו: אביהם אברהם בן יחיד היה לו, אמר לו הקב"ה הקריבהו לפני, ורצה להקריבו להקב"ה, אמר להם: אף אני בן בכור יש לי, אלך ואקריבנו לעבודה זרה: **על החמה.** חסר וא"ו, שהיה עובד לחמה: **ויהי קצף גדול.** שנזכרו עונותיהם, שאף הם עובדין לעבודה זרה, ואינן ראויין לנס:

נ"ך יומי – יום שני, י"ח תמוז

מלכים־ב פרק ד׳

(א) וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי הַנְּבִיאִים צָעֲקָה אֶל אֱלִישָׁע לֵאמֹר עַבְדְּךָ אִישִׁי מֵת וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עַבְדְּךָ הָיָה יָרֵא אֶת ה' וְהַנֹּשֶׁה בָּא לָקַחַת אֶת שְׁנֵי יְלָדַי לוֹ לַעֲבָדִים:

מנשי בני הנביאים. אשת עובדיה היתה. כל בני הנביאים שבמקרא, תרגומו: תלמידי נבייא: **והנושה.** הוא יהורם בן אחאב, שהיה מלווהו ברבית מה שזן את הנביאים בימי אביו, במדרש רבי תנחומא. לכך נאמר (לקמן ט כד): ויך את יהורם בין זרועיו, שפשטו ליטול רבית:

(ב) וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מָה אֶעֱשֶׂה לָּךְ הַגִּידִי לִי מַה יֶּשׁ (לכי) לָךְ בַּבָּיִת וַתֹּאמֶר אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹל בַּבַּיִת כִּי אִם אָסוּךְ שָׁמֶן:

אסוך שמן. כדי סיכת שמן, והאל"ף בתיבה מן היסוד, כמו אל"ף של (איוב יג טז): ואחותי באזניכם, והאל"ף של (יחזקאל כא כ): אבחת חרב:

(ג) וַיֹּאמֶר לְכִי שַׁאֲלִי לָךְ כֵּלִים מִן הַחוּץ מֵאֵת כָּל (שכנכי) שְׁכֵנָיִךְ כֵּלִים רֵקִים אַל תַּמְעִיטִי: (ד) וּבָאת וְסָגַרְתְּ הַדֶּלֶת בַּעֲדֵךְ וּבְעַד בָּנַיִךְ וְיָצַקְתְּ עַל כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה וְהַמָּלֵא תַּסִּיעִי:

וסגרת הדלת. כבוד הנס הוא לבא בהצנע: **והמלא תסיעי.** מלפניך, ותתני כלי אחר במקומו למלאותו, וצלוחית השמן לא תזיזי ממקומו, לפי שהקב"ה עושהו כמעין, ואין דרך מעין לזוזו ממקומו, מדרש אגדה שמעתי:

(ה) וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ וַתִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בַּעֲדָהּ וּבְעַד בָּנֶיהָ הֵם מַגִּשִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא (מיצקת) מוֹצֶקֶת:

הם מגישים אליה. הכלים:

(ו) וַיְהִי | כִּמְלֹאת הַכֵּלִים וַתֹּאמֶר אֶל בְּנָהּ הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד כֶּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד כֶּלִי וַיַּעֲמֹד הַשָּׁמֶן:

ויעמוד השמן. מלבא עוד, ומדרש אגדה (בבראשית רבה לה ג): הוקיר שער השמן:

(ז) וַתָּבֹא וַתַּגֶּד לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לְכִי מִכְרִי אֶת הַשָּׁמֶן וְשַׁלְּמִי אֶת (נשיכי) נִשְׁיֵךְ וְאַתְּ (בניכי) וּבָנַיִךְ תִּחְיֵי בַּנּוֹתָר: **(פ)**

ותבא ותגד וגו'. באת ליטול עצה, אם למכור אם להמתין עד שיוקר עוד, אמר לה לכי מכרי, כי יש די לכל נשייך, ולחיות את ובניך בנותר, עד שיחיו המתים:

(ח) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע אֶל שׁוּנֵם וְשָׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה וַתַּחֲזֶק בּוֹ לֶאֱכָל לָחֶם וַיְהִי מִדֵּי עָבְרוֹ יָסַר שָׁמָּה לֶאֱכָל לָחֶם:

ושם אשה גדולה. חשובה, וראיתי בפרקי דרבי אליעזר (פרק לג): אחותה של אבישג השונמית היתה: **ויהי מדי עברו.** באותה העיר, יסור אל ביתה לאכל לחם: **יסור.** לשון הווה, היה סר שם:

(ט) וַתֹּאמֶר אֶל אִישָׁהּ הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד:

הנה נא ידעתי. שלא ראתה זבוב על שלחנו, וקרי על סדינו (ברכות י ב):

(י) נַעֲשֶׂה נָּא עֲלִיַּת קִיר קְטַנָּה וְנָשִׂים לוֹ שָׁם מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה וְהָיֶה בְּבֹאוֹ אֵלֵינוּ יָסוּר שָׁמָּה: (יא) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה וַיָּסַר אֶל הָעֲלִיָּה וַיִּשְׁכַּב שָׁמָּה:

ויהי היום. ויהי יום אחד:

(יב) וַיֹּאמֶר אֶל גֵּחֲזִי נַעֲרוֹ קְרָא לַשּׁוּנַמִּית הַזֹּאת וַיִּקְרָא לָהּ וַתַּעֲמֹד לְפָנָיו: (יג) וַיֹּאמֶר לוֹ אֱמָר נָא אֵלֶיהָ הִנֵּה חָרַדְתְּ | אֵלֵינוּ אֶת כָּל הַחֲרָדָה הַזֹּאת מֶה לַעֲשׂוֹת לָךְ הֲיֵשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל שַׂר הַצָּבָא וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יֹשָׁבֶת:

חרדת אלינו. בשבילנו: **את כל החרדה הזאת.** לשום אל לבך את העסק הזה, כמו (ישעיהו סו ב): וחרד על דברי, זהיר על הדבר שיהא עשוי, ונותנו אל לבו: **מה לעשות לך.** מה את צריכה שנעשה לך, שבשבילנו עסקת כל זה: **בתוך עמי.** בתוך קרובי, אין אדם מזיקני, איני צריכה למלך ולא לשר הצבא:

(יד) וַיֹּאמֶר וּמֶה לַעֲשׂוֹת לָהּ וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי אֲבָל בֵּן אֵין לָהּ וְאִישָׁהּ זָקֵן:

ויאמר. אלישע לגחזי: **ומה לעשות לה.** נגד הטובה הזאת:

(טו) וַיֹּאמֶר קְרָא לָהּ וַיִּקְרָא לָהּ וַתַּעֲמֹד בַּפָּתַח: (טז) וַיֹּאמֶר לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה (אתי) אַתְּ חֹבָקֶת בֵּן וַתֹּאמֶר אַל אֲדֹנִי אִישׁ הָאֱלֹהִים אַל תְּכַזֵּב בְּשִׁפְחָתֶךָ:

למועד הזה כעת חיה. כמו שאת קיימת היום ולשלום, כך תהי קיימת למועד הזה, וחובקת בן: **אל אדוני.** אל תאמר חובקת בן, מה לי חבוקו אם סופי לקוברו, וזה שאמרה לו כשמת, הלא אמרתי לא תשלה אותי: **אל תכזב.** אל תראני דבר שיפסוק, יש בידך לבקש רחמים וינתן לי בן, אך בבקשה ממך אל תתן לי אלא בן של קיימא: **אל תכזב.** כמו (שם נ יא): לא יכזבו מימיו:

(יז) וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן לַמּוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חַיָּה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע:

כעת חיה. כעת הזאת שהיתה בחיים ובשלום, ולכך נקוד כָּעֵת:

(יח) וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא אֶל אָבִיו אֶל הַקֹּצְרִים: (יט) וַיֹּאמֶר אֶל אָבִיו רֹאשִׁי | רֹאשִׁי וַיֹּאמֶר אֶל הַנַּעַר שָׂאֵהוּ אֶל אִמּוֹ:

ראשי ראשי. הנני חולה בראשי: **ויאמר.** אביו אל אחד מן הנערים, שאהו אל אמו:

(כ) וַיִּשָּׂאֵהוּ וַיְבִיאֵהוּ אֶל אִמּוֹ וַיֵּשֶׁב עַל בִּרְכֶּיהָ עַד הַצָּהֳרַיִם וַיָּמֹת: (כא) וַתַּעַל וַתַּשְׁכִּבֵהוּ עַל מִטַּת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַתִּסְגֹּר בַּעֲדוֹ וַתֵּצֵא: (כב) וַתִּקְרָא אֶל אִישָׁהּ וַתֹּאמֶר שִׁלְחָה נָּא לִי אֶחָד מִן הַנְּעָרִים וְאַחַת הָאֲתֹנוֹת וְאָרוּצָה עַד אִישׁ הָאֱלֹהִים וְאָשׁוּבָה:

(כג) וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ (אתי) אָתְּ (הלכתי) הֹלֶכֶת אֵלָיו הַיּוֹם לֹא חֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם: (כד) וַתַּחְבֹּשׁ הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר אֶל נַעֲרָהּ נְהָג וָלֵךְ אַל תַּעְצָר לִי לִרְכֹּב כִּי אִם אָמַרְתִּי לָךְ:

נהג ולך. מהר: **אל תעצר לי.** אל תעכב על ידי את הרכיבה:

(כה) וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא אֶל אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל הָר הַכַּרְמֶל וַיְהִי כִּרְאוֹת אִישׁ הָאֱלֹהִים אֹתָהּ מִנֶּגֶד וַיֹּאמֶר אֶל גֵּיחֲזִי נַעֲרוֹ הִנֵּה הַשּׁוּנַמִּית הַלָּז: (כו) עַתָּה רֻוץ נָא לִקְרָאתָהּ וֶאֱמָר לָהּ הֲשָׁלוֹם לָךְ הֲשָׁלוֹם לְאִישֵׁךְ הֲשָׁלוֹם לַיָּלֶד וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם:

ותאמר שלום. הרי זה מקרא קצר, שהרי היה לו לכתוב, וישאל לה ותאמר שלום:

(כז) וַתָּבֹא אֶל אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל הָהָר וַתַּחֲזֶק בְּרַגְלָיו וַיִּגַּשׁ גֵּיחֲזִי לְהָדְפָּהּ וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הַרְפֶּה לָהּ כִּי נַפְשָׁהּ מָרָה לָהּ וַיהוָה הֶעְלִים מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד לִי: (כח) וַתֹּאמֶר הֲשָׁאַלְתִּי בֵן מֵאֵת אֲדֹנִי הֲלֹא אָמַרְתִּי לֹא תַשְׁלֶה אֹתִי:

הלא אמרתי. לך, אל תכזב בשפחתך: **לא תשלה.** לא תשגה אותי על דבר טעות:

(כט) וַיֹּאמֶר לְגֵיחֲזִי חֲגֹר מָתְנֶיךָ וְקַח מִשְׁעַנְתִּי בְיָדְךָ וָלֵךְ כִּי תִמְצָא אִישׁ לֹא תְבָרְכֶנּוּ וְכִי יְבָרֶכְךָ אִישׁ לֹא תַעֲנֶנּוּ וְשַׂמְתָּ מִשְׁעַנְתִּי עַל פְּנֵי הַנָּעַר:

לא תברכנו. לא תשאל לשלום, וכל זה, שלא ירבה דברים וישאלהו להיכן אתה הולך, והוא אומר להחיות את המת, ואין זה כבוד הנס להתהלל בו מי שבא על ידו. והוא לא עשה כן, אלא לכל השואלו הוא אומר, רבי שלחני להחיות את המת (תנחומא בשלח כו, ירושלמי סנהדרין י ב):

(ל) וַתֹּאמֶר אֵם הַנַּעַר חַי יהוה וְחֵי נַפְשְׁךָ אִם אֶעֱזָבֶךָּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ: (לא) וְגֵיחֲזִי עָבַר לִפְנֵיהֶם וְיָשֶׂם אֶת הַמִּשְׁעֶנֶת עַל פְּנֵי הַנַּעַר וְאֵין קוֹל וְאֵין קָשֶׁב וַיָּשָׁב לִקְרָאתוֹ וַיַּגֶּד לוֹ לֵאמֹר לֹא הֵקִיץ הַנָּעַר: (לב) וַיָּבֹא אֱלִישָׁע הַבַּיְתָה וְהִנֵּה הַנַּעַר מֵת מֻשְׁכָּב עַל מִטָּתוֹ: (לג) וַיָּבֹא וַיִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעַד שְׁנֵיהֶם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יהוה: (לד) וַיַּעַל וַיִּשְׁכַּב עַל הַיֶּלֶד וַיָּשֶׂם פִּיו עַל פִּיו וְעֵינָיו עַל עֵינָיו וְכַפָּיו עַל (כפו) כַּפָּיו וַיִּגְהַר עָלָיו וַיָּחָם בְּשַׂר הַיָּלֶד:

ויגהר עליו. תרגם יונתן: **ואלהי עלוהי.** הוא לשון עייפות, יש דוגמתו בברייתא דהאזינו ובספרי. ומנחם פתר: 'ויגהר' פתרון המלה כפי ענינה, נשתטח עליו:

(לה) וַיָּשָׁב וַיֵּלֶךְ בַּבַּיִת אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה וַיַּעַל וַיִּגְהַר עָלָיו וַיְזוֹרֲרוּ הַנַּעַר עַד שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּפְקַח הַנַּעַר אֶת עֵינָיו:

ויזורר. נתעטש:

(לו) וַיִּקְרָא אֶל גֵּיחֲזִי וַיֹּאמֶר קְרָא אֶל הַשֻּׁנַמִּית הַזֹּאת וַיִּקְרָאֶהָ וַתָּבוֹא אֵלָיו וַיֹּאמֶר שְׂאִי בִנֵךְ: (לז) וַתָּבֹא וַתִּפֹּל עַל רַגְלָיו וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתִּשָּׂא אֶת בְּנָהּ וַתֵּצֵא: **(פ)** (לח) וֶאֱלִישָׁע שָׁב הַגִּלְגָּלָה וְהָרָעָב בָּאָרֶץ וּבְנֵי הַנְּבִיאִים יֹשְׁבִים לְפָנָיו וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ שְׁפֹת הַסִּיר הַגְּדוֹלָה וּבַשֵּׁל נָזִיד לִבְנֵי הַנְּבִיאִים:

שפות הסיר. הושיבה על הכירה: **נזיד.** תבשיל: **לבני הנביאים.** לתלמידי נבייא:

(לט) וַיֵּצֵא אֶחָד אֶל הַשָּׂדֶה לְלַקֵּט אֹרֹת וַיִּמְצָא גֶּפֶן שָׂדֶה וַיְלַקֵּט מִמֶּנּוּ פַּקֳעֹת שָׂדֶה מְלֹא בִגְדּוֹ וַיָּבֹא וַיְפַלַּח אֶל סִיר הַנָּזִיד כִּי לֹא יָדָעוּ:

ללקט אורות. גרגיר שקורין אורגא, שמאיר את העינים. ויש שפותרין: 'אורות' ירקות, כמו (ישעיהו יח ד): כחם צח עלי אור: **וימצא גפן שדה.** גופנא בחקלא: **וילקט ממנו פקועות שדה.** צמחו ממנו פקועות שדה, הוא בולייי"ן בלע"ז, סם המות. ובשם רבי מנחם שמעתי: וילקט לבד ממנו בלעדיו, פקועות שדה: **ויפלח.** ויבקע:

(מ) וַיִּצְקוּ לַאֲנָשִׁים לֶאֱכֹל וַיְהִי בְּאָכְלָם מֵהַנָּזִיד וְהֵמָּה צָעֲקוּ וַיֹּאמְרוּ מָוֶת בַּסִּיר אִישׁ הָאֱלֹהִים וְלֹא יָכְלוּ לֶאֱכֹל: (מא) וַיֹּאמֶר וּקְחוּ קֶמַח וַיַּשְׁלֵךְ אֶל הַסִּיר וַיֹּאמֶר צֹק לָעָם וְיֹאכֵלוּ וְלֹא הָיָה דָבָר רָע בַּסִּיר: (ס) (מב) וְאִישׁ בָּא מִבַּעַל שָׁלִשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בִּכּוּרִים עֶשְׂרִים לֶחֶם שְׂעֹרִים וְכַרְמֶל בְּצִקְלֹנוֹ וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וְיֹאכֵלוּ:

מבעל שלישה. שם מדינה. ויונתן תרגם: **מארעא דרומא.** 'בעל' לשון 'מישור', והרבה במקרא: **לחם בכורים.** בפסח, שהתבואה מבכרת: **בצקלונו.** בלבושיה: **לעם.** לתלמידים שהיה זן:

(מג) וַיֹּאמֶר מְשָׁרְתוֹ מָה אֶתֵּן זֶה לִפְנֵי מֵאָה אִישׁ וַיֹּאמֶר תֵּן לָעָם וְיֹאכֵלוּ כִּי כֹה אָמַר הוי' אָכֹל וְהוֹתֵר:

מה אתן זה. כל לחם ולחם:

(מד) וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתִרוּ כִּדְבַר הוי': (פ)

נ"ך יומי – יום שלישי, י"ט תמוז

מלכים־ב פרק ה׳

(א) וְנַעֲמָן שַׂר צְבָא מֶלֶךְ אֲרָם הָיָה אִישׁ גָּדוֹל לִפְנֵי אֲדֹנָיו וּנְשֹׂא פָנִים כִּי בוֹ נָתַן ה' תְּשׁוּעָה לַאֲרָם וְהָאִישׁ הָיָה גִּבּוֹר חַיִל מְצֹרָע:

ונעמן שר צבא. נסים שנעשו על ידי אלישע, מסדר והולך: **תשועה לארם.** הוא משך בקשת לתומו, והרג את אחאב (ילקוט שמעוני רמז רכב):

(ב) וַאֲרָם יָצְאוּ גְדוּדִים וַיִּשְׁבּוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעֲרָה קְטַנָּה וַתְּהִי לִפְנֵי אֵשֶׁת נַעֲמָן:

יצאו גדודים. כשהולכין מאה או מאתים מעצמן לשלול כאשר ימצאון, הוא קרוי גדוד:
נערה קטנה. ריבה קטנה, מעיר נערון (חולין ה א): **ותהי לפני.** והות משמשא קדם אתת נעמן:

(ג) וַתֹּאמֶר אֶל גְּבִרְתָּהּ אַחֲלֵי אֲדֹנִי לִפְנֵי הַנָּבִיא אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן אָז יֶאֱסֹף אֹתוֹ מִצָּרַעְתּוֹ:

אחלי אדני לפני הנביא. לשון (שמות לב יא): ויחל משה בקשות כל המתפללים עליו יהיו, שיבא הנס לפני הנביא: **אחלי.** שוהיידמנ"ס בלע"ז, כלומר זו היא בקשה שהוא צריך לה:

(ד) וַיָּבֹא וַיַּגֶּד לַאדֹנָיו לֵאמֹר כָּזֹאת וְכָזֹאת דִּבְּרָה הַנַּעֲרָה אֲשֶׁר מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

ויבא. נעמן: **ויגד לאדוניו.** מלך ארם:

(ה) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ אֲרָם לֵךְ בֹּא וְאֶשְׁלְחָה סֵפֶר אֶל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ עֶשֶׂר כִּכְּרֵי כֶסֶף וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים זָהָב וְעֶשֶׂר חֲלִיפוֹת בְּגָדִים:

ויקח בידו. מנחה לנביא: וששת אלפים זהב. זהובים:

(ו) וַיָּבֵא הַסֵּפֶר אֶל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר וְעַתָּה כְּבֹוא הַסֵּפֶר הַזֶּה אֵלֶיךָ הִנֵּה שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ אֶת נַעֲמָן עַבְדִּי וַאֲסַפְתּוֹ מִצָּרַעְתּוֹ:

לאמר ועתה כבוא הספר הזה וגו'. הספר אמר לו, ועתה כבוא הספר הזה וגו': **ואספתו מצרעתו.** 'אסיפה' במצורע היא לשון רפואתו, כי בהתרפאותו הוא נאסף אל תוך בני אדם, ובחליו הכל בדלין הימנו:

(ז) וַיְהִי כִּקְרֹא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת הַסֵּפֶר וַיִּקְרַע בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר הַאֱלֹהִים אֲנִי לְהָמִית וְלְהַחֲיוֹת כִּי זֶה שֹׁלֵחַ אֵלַי לֶאֱסֹף אִישׁ מִצָּרַעְתּוֹ כִּי אַךְ דְּעוּ נָא וּרְאוּ כִּי מִתְאַנֶּה הוּא לִי:

האלהים אני. ה"א נקוד פת"ח, ללמד שהוא בלשון תמיהה: **מתאנה.** מבקש תואנה להתגרות בי: **מתאנה.** לשון עלילות דברים (דברים כב יד):

(ח) וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ | אֱלִישָׁע אִישׁ הָאֱלֹהִים כִּי קָרַע מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת בְּגָדָיו וַיִּשְׁלַח אֶל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר לָמָּה קָרַעְתָּ בְּגָדֶיךָ יָבֹא נָא אֵלַי וְיֵדַע כִּי יֵשׁ נָבִיא בְּיִשְׂרָאֵל: (ט) וַיָּבֹא נַעֲמָן (בסוסו) בְּסוּסָיו וּבְרִכְבּוֹ וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הַבַּיִת לֶאֱלִישָׁע: (י) וַיִּשְׁלַח אֵלָיו אֱלִישָׁע מַלְאָךְ לֵאמֹר הָלוֹךְ וְרָחַצְתָּ שֶׁבַע פְּעָמִים בַּיַּרְדֵּן וְיָשֹׁב בְּשָׂרְךָ לְךָ וּטְהָר: (יא) וַיִּקְצֹף

נַעֲמָן וַיֵּלֶךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָמַרְתִּי אֵלַי | יֵצֵא יָצוֹא וְעָמַד וְקָרָא בְּשֵׁם הוי' אֱלֹהָיו וְהֵנִיף יָדוֹ אֶל הַמָּקוֹם וְאָסַף הַמְצֹרָע:

הנה אמרתי. סבור הייתי, אלי יצא הנביא וידבר 'עמי ויראה את החולי: **והניף ידו אל המקום.** הצרעת:

(יב) הֲלֹא טוֹב (אבנה) אֲמָנָה וּפַרְפַּר נַהֲרוֹת דַּמֶּשֶׂק מִכֹּל מֵימֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא אֶרְחַץ בָּהֶם וְטָהֵרְתִּי וַיִּפֶן וַיֵּלֶךְ בְּחֵמָה: (יג) וַיִּגְּשׁוּ עֲבָדָיו וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ אָבִי דָּבָר גָּדוֹל הַנָּבִיא דִּבֶּר אֵלֶיךָ הֲלוֹא תַעֲשֶׂה וְאַף כִּי אָמַר אֵלֶיךָ רְחַץ וּטְהָר:

אבי. כמו אדוני: **הלא תעשה.** וכי לא תעשהו, אפילו אמר לך דבר טורח: **ואף כי.** קל וחומר שאמר לך דבר קל, רחץ וטהר:

(יד) וַיֵּרֶד וַיִּטְבֹּל בַּיַּרְדֵּן שֶׁבַע פְּעָמִים כִּדְבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיָּשָׁב בְּשָׂרוֹ כִּבְשַׂר נַעַר קָטֹן וַיִּטְהָר: (טו) וַיָּשָׁב אֶל אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא וְכָל מַחֲנֵהוּ וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּכָל הָאָרֶץ כִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח נָא בְרָכָה מֵאֵת עַבְדֶּךָ:

ברכה. מנחת שלום של הקבלת פנים, ששואל תלמיד או עבד בשלום הרב, שולד"ו בלע"ז:

(טז) וַיֹּאמֶר חַי הוי' אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם אֶקָּח וַיִּפְצַר בּוֹ לָקַחַת וַיְמָאֵן:

אם אקח. שדמי עבודה זרה מעורבין בו:

(יז) וַיֹּאמֶר נַעֲמָן וָלֹא יֻתַּן נָא לְעַבְדְּךָ מַשָּׂא צֶמֶד פְּרָדִים אֲדָמָה כִּי לוֹא יַעֲשֶׂה עוֹד עַבְדְּךָ עֹלָה וָזֶבַח לֵאלֹהִים אֲחֵרִים כִּי אִם לַהוי':

ולא. לשון בקשה, לשון הלואי: **יותן נא.** מאדמה זו מארץ ישראל שהיא קדושה, משא שני פרדים, ואשאנה לעירי ואעשה אותה מזבח:

(יח) לַדָּבָר הַזֶּה יִסְלַח הוי' לְעַבְדֶּךָ בְּבוֹא אֲדֹנִי בֵית רִמּוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת שָׁמָּה וְהוּא | נִשְׁעָן עַל יָדִי וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי בֵּית רִמֹּן בְּהִשְׁתַּחֲוָתִי בֵּית רִמֹּן יִסְלַח (נא) הוי' לְעַבְדְּךָ בַּדָּבָר הַזֶּה:

בית רמון. שם עבודה זרה: **והשתחויתי.** על כרחי, כששוחה אדוני והוא נשען על ידי:

(יט) וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ לְשָׁלוֹם וַיֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ כִּבְרַת אֶרֶץ: **(ס)**

כברת ארץ. שם מדה של קרקע, כמו (ישעיהו ה י): צמדי כרם, ארפינ"ט בלע"ז:

(כ) וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי נַעַר אֱלִישָׁע אִישׁ הָאֱלֹהִים הִנֵּה | חָשַׂךְ אֲדֹנִי אֶת נַעֲמָן הָאֲרַמִּי הַזֶּה מִקַּחַת מִיָּדוֹ אֶת אֲשֶׁר הֵבִיא חַי הוי' כִּי אִם רַצְתִּי אַחֲרָיו וְלָקַחְתִּי מֵאִתּוֹ מְאוּמָה:

מאומה. חסר אל"ף, לפי שהיתה לקיחה זו למום:

(כא) וַיִּרְדֹּף גֵּיחֲזִי אַחֲרֵי נַעֲמָן וַיַּרְא נַעֲמָן רָץ אַחֲרָיו וַיִּפֹּל מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם:

ויפול. ואתרכין:

(כב) וַיֹּאמֶר | שָׁלוֹם אֲדֹנִי שְׁלָחַנִי לֵאמֹר הִנֵּה עַתָּה זֶה בָּאוּ אֵלַי שְׁנֵי נְעָרִים מֵהַר אֶפְרַיִם מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים תְּנָה נָא לָהֶם כִּכַּר כֶּסֶף וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים: (כג) וַיֹּאמֶר נַעֲמָן הוֹאֵל קַח כִּכָּרָיִם וַיִּפְרָץ בּוֹ וַיָּצַר כִּכְּרַיִם כֶּסֶף בִּשְׁנֵי חֲרִטִים וּשְׁתֵּי חֲלִפוֹת בְּגָדִים וַיִּתֵּן אֶל שְׁנֵי נְעָרָיו וַיִּשְׂאוּ לְפָנָיו:

הואל. השבע ששלחך: **בשני חרטים.** מיני בגדים וסודרין, כמו (שם ג כב): **המטפחות והחריטים, כך חברו מנחם.** אבל יונתן תרגם זה 'פלדסין', ואת שבספר ישעיהו תרגם 'מחכיא'. והפותרין אומרין: בשני חריטים, בשני כיסין ארוכים, פירדיי"ש בלע"ז: **אל שני נעריו.** של נעמן: **וישאו לפניו.** לפני גחזי:

(כד) וַיָּבֹא אֶל הָעֹפֶל וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּפְקֹד בַּבָּיִת וַיְשַׁלַּח אֶת הָאֲנָשִׁים וַיֵּלֵכוּ:

ויבא אל העופל. תרגם יונתן: לאתר כסי: **ויקח מידם.** מיד שני נערי נעמן: **וישלח את האנשים.** שלא יראה אותם אלישע:

(כה) וְהוּא בָא וַיַּעֲמֹד אֶל אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע (מאן) מֵאַיִן גֵּחֲזִי וַיֹּאמֶר לֹא הָלַךְ עַבְדְּךָ אָנָה וָאָנָה: (כו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא לִבִּי הָלַךְ כַּאֲשֶׁר הֻפַּךְ אִישׁ מֵעַל מֶרְכַּבְתּוֹ לִקְרָאתֶךָ הַעֵּת לָקַחַת אֶת הַכֶּסֶף וְלָקַחַת בְּגָדִים וְזֵיתִים וּכְרָמִים וְצֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת:

העת לקחת את הכסף. להתעשר, ולקחת ממנו בגדים וזיתים וגו':

(כז) וְצָרַעַת נַעֲמָן תִּדְבַּק בְּךָ וּבְזַרְעֲךָ לְעוֹלָם וַיֵּצֵא מִלְּפָנָיו מְצֹרָע כַּשָּׁלֶג: (ס)

נ"ך יומי – יום רביעי, כ' תמוז

מלכים־ב פרק ו'

(א) וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֶל אֱלִישָׁע הִנֵּה נָא הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים שָׁם לְפָנֶיךָ צַר מִמֶּנּוּ:

ויאמרו בני הנביאים. נסים שנעשו לו מסדר והולך. רבותינו אמרו (סוטה מז א): מכאן שהיה גיחזי דוחה התלמידים מלפניו, וכשנטרד באו תלמידים רבים, ונדחק המקום מהם:

(ב) נֵלְכָה נָּא עַד הַיַּרְדֵּן וְנִקְחָה מִשָּׁם אִישׁ קוֹרָה אֶחָת וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שָׁם מָקוֹם לָשֶׁבֶת שָׁם וַיֹּאמֶר לֵכוּ: (ג) וַיֹּאמֶר הָאֶחָד הוֹאֶל נָא וְלֵךְ אֶת עֲבָדֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲנִי אֵלֵךְ:

הואל. התרצה:

(ד) וַיֵּלֶךְ אִתָּם וַיָּבֹאוּ הַיַּרְדֵּנָה וַיִּגְזְרוּ הָעֵצִים: (ה) וַיְהִי הָאֶחָד מַפִּיל הַקּוֹרָה וְאֶת הַבַּרְזֶל נָפַל אֶל הַמָּיִם וַיִּצְעַק וַיֹּאמֶר אַהָהּ אֲדֹנָי וְהוּא שָׁאוּל:

ואת הברזל. הנסורת: **והוא שאול.** שאלתיו, ואין לי ממה לשלם:

(ו) וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים אָנָה נָפָל וַיַּרְאֵהוּ אֶת הַמָּקוֹם וַיְקַצֵּב עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ שָׁמָּה וַיָּצֶף הַבַּרְזֶל:

ויצף. צף על המים:

(ז) וַיֹּאמֶר הָרֶם לָךְ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֵהוּ: **(פ)** (ח) וּמֶלֶךְ אֲרָם הָיָה נִלְחָם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּוָּעַץ אֶל עֲבָדָיו לֵאמֹר אֶל מְקוֹם פְּלֹנִי אַלְמֹנִי תַּחֲנֹתִי:

פלוני אלמוני. כסי וטמיר, פלוני, לשון (דברים יז יח): **כי יפלא יתכסי, אלמוני.** מבלי שם, שלא היה רוצה להתגלות: **תחנותי.** שם אתנה ואארוב את מלך ישראל או את גדודיו העוברים לשלול בארצי דרך אותו המקום:

(ט) וַיִּשְׁלַח אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִשָּׁמֶר מֵעֲבֹר הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי שָׁם אֲרָם נֹחֲתִים:

מעבור המקום הזה. מלכת שם: **נחתים.** חונים:

(י) וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ אִישׁ הָאֱלֹהִים (והזהירה) וְהִזְהִירוֹ וְנִשְׁמָר שָׁם לֹא אַחַת וְלֹא שְׁתָּיִם:

וישלח מלך ישראל. היה שולח ורואה אם אמת הוא: **והזהירו.** שהזהיר איש האלהים מעבור שם: **לא אחת ולא שתים.** עשה לו כך, כי אם פעמים רבות:

(יא) וַיִּסְעַר לֵב מֶלֶךְ אֲרָם עַל הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּקְרָא אֶל עֲבָדָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הֲלוֹא תַּגִּידוּ לִי מִי מִשֶּׁלָּנוּ אֶל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:

על הדבר הזה. מי הוא מגלה סודו:

(יב) וַיֹּאמֶר אַחַד מֵעֲבָדָיו לוֹא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי אֱלִישָׁע הַנָּבִיא אֲשֶׁר בְּיִשְׂרָאֵל יַגִּיד לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר בַּחֲדַר מִשְׁכָּבֶךָ: (יג) וַיֹּאמֶר לְכוּ וּרְאוּ אֵיכֹה הוּא וְאֶשְׁלַח וְאֶקָּחֵהוּ וַיַּגֶּד לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה בְדֹתָן:

איכה. היכן הוא:

(יד) וַיִּשְׁלַח שָׁמָּה סוּסִים וְרֶכֶב וְחֵיל כָּבֵד וַיָּבֹאוּ לַיְלָה וַיַּקִּפוּ עַל הָעִיר: (טו) וַיַּשְׁכֵּם מְשָׁרֵת אִישׁ הָאֱלֹהִים לָקוּם וַיֵּצֵא וְהִנֵּה חַיִל סוֹבֵב אֶת הָעִיר וְסוּס וָרָכֶב וַיֹּאמֶר נַעֲרוֹ אֵלָיו אֲהָהּ אֲדֹנִי אֵיכָה נַעֲשֶׂה: (טז) וַיֹּאמֶר אַל תִּירָא כִּי רַבִּים אֲשֶׁר אִתָּנוּ מֵאֲשֶׁר אוֹתָם:

אשר אתנו. בעזרתנו:

(יז) וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישָׁע וַיֹּאמַר ה' פְּקַח נָא אֶת עֵינָיו וְיִרְאֶה וַיִּפְקַח ה' אֶת עֵינֵי הַנַּעַר וַיַּרְא וְהִנֵּה הָהָר מָלֵא סוּסִים וְרֶכֶב אֵשׁ סְבִיבֹת אֱלִישָׁע: (יח) וַיֵּרְדוּ אֵלָיו וַיִּתְפַּלֵּל אֱלִישָׁע אֶל ה' וַיֹּאמַר הַךְ נָא אֶת הַגּוֹי הַזֶּה בַּסַּנְוֵרִים וַיַּכֵּם בַּסַּנְוֵרִים כִּדְבַר אֱלִישָׁע:

ויאמר הך נא וגו'. על הקללה לא הזכיר את השם, אבל על הפקיחה הזכיר את השם על שתיהן, על של נער ועל של גדוד: **סנורים.** חולי של שממון, רואה ואינו יודע מה הוא רואה:

(יט) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלִישָׁע לֹא זֶה הַדֶּרֶךְ וְלֹא זֹה הָעִיר לְכוּ אַחֲרַי וְאוֹלִיכָה אֶתְכֶם אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר תְּבַקְּשׁוּן וַיֹּלֶךְ אוֹתָם שֹׁמְרוֹנָה:

ולא זה העיר. שהנביא בתוכה, ואמת אמר להם, שכבר יצא ממנה:

(כ) וַיְהִי כְּבֹאָם שֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע ה' פְּקַח אֶת עֵינֵי אֵלֶּה וְיִרְאוּ וַיִּפְקַח ה' אֶת עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה בְּתוֹךְ שֹׁמְרוֹן: (כא) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל אֱלִישָׁע כִּרְאֹתוֹ אוֹתָם הַאַכֶּה אַכֶּה אָבִי: (כב) וַיֹּאמֶר לֹא תַכֶּה הַאֲשֶׁר שָׁבִיתָ בְּחַרְבְּךָ וּבְקַשְׁתֶּךָ אַתָּה מַכֶּה שִׂים לֶחֶם וָמַיִם לִפְנֵיהֶם וְיֹאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ וְיֵלְכוּ אֶל אֲדֹנֵיהֶם:

האשר שבית וגו'. וכי דרכך להרוג, אותם שאתה מביא שבייה (ומשבית אותם):

(כג) וַיִּכְרֶה לָהֶם כֶּרֶה גְּדוֹלָה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיְשַׁלְּחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל אֲדֹנֵיהֶם וְלֹא יָסְפוּ עוֹד גְּדוּדֵי אֲרָם לָבוֹא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: (פ)

ויכרה. לשון תיקון סעודה:

(כד) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיִּקְבֹּץ בֶּן הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם אֶת כָּל מַחֲנֵהוּ וַיַּעַל וַיָּצַר עַל שֹׁמְרוֹן: (כה) וַיְהִי רָעָב גָּדוֹל בְּשֹׁמְרוֹן וְהִנֵּה צָרִים עָלֶיהָ עַד הֱיוֹת רֹאשׁ חֲמוֹר בְּשְׁמֹנִים כֶּסֶף וְרֹבַע הַקַּב (חרייונים) דְּבְיוֹנִים בַּחֲמִשָּׁה כֶסֶף:

דביונים. זבל הזב מן היונים:

(כו) וַיְהִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עֹבֵר עַל הַחֹמָה וְאִשָּׁה צָעֲקָה אֵלָיו לֵאמֹר הוֹשִׁיעָה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ:

הושיעה אדני המלך. כסבור ששואלת מזונות:

(כז) וַיֹּאמֶר אַל יוֹשִׁיעֲךָ הוי' מֵאַיִן אוֹשִׁיעֲךָ הֲמִן הַגֹּרֶן אוֹ מִן הַיֶּקֶב: (כח) וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה לָּךְ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַזֹּאת אָמְרָה אֵלַי תְּנִי אֶת בְּנֵךְ וְנֹאכְלֶנּוּ הַיּוֹם וְאֶת בְּנִי נֹאכַל מָחָר: (כט) וַנְּבַשֵּׁל אֶת בְּנִי וַנֹּאכְלֵהוּ וָאֹמַר אֵלֶיהָ בַּיּוֹם הָאַחֵר תְּנִי אֶת בְּנֵךְ וְנֹאכְלֶנּוּ וַתַּחְבֵּא אֶת בְּנָהּ:

ותחבא את בנה. מת, ורוצה לאוכלו לבדה (ילקוט שמעוני רמז רלא):

(ל) וַיְהִי כִשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי הָאִשָּׁה וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו וְהוּא עֹבֵר עַל הַחוֹמָה וַיִּרְא הָעָם וְהִנֵּה הַשַּׂק עַל בְּשָׂרוֹ מִבָּית:

וירא העם. דרך הקרע, את השק תחת בגדיו:

(לא) וַיֹּאמֶר כֹּה יַעֲשֶׂה לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסֵף אִם יַעֲמֹד רֹאשׁ אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט עָלָיו הַיּוֹם:

אם יעמוד ראש אלישע. שהיכולת בידו לבקש רחמים:

(לב) וֶאֱלִישָׁע יֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְהַזְּקֵנִים יֹשְׁבִים אִתּוֹ וַיִּשְׁלַח אִישׁ מִלְּפָנָיו בְּטֶרֶם יָבֹא הַמַּלְאָךְ אֵלָיו וְהוּא | אָמַר אֶל הַזְּקֵנִים הַרְאִיתֶם כִּי שָׁלַח בֶּן הַמְרַצֵּחַ הַזֶּה לְהָסִיר אֶת רֹאשִׁי רְאוּ | כְּבֹא הַמַּלְאָךְ סִגְרוּ הַדֶּלֶת וּלְחַצְתֶּם אֹתוֹ בַּדֶּלֶת הֲלוֹא קוֹל רַגְלֵי אֲדֹנָיו אַחֲרָיו:

וישלח איש מלפניו. המלך שלח להרגו, ובטרם יבא אותו המלאך אל אלישע, והוא נגלה לו ברוח הקודש, ואמר אל הזקנים: והנה המלאך יורד אליו והמלך אחריו:

(לג) עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ יֹרֵד אֵלָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה זֹאת הָרָעָה מֵאֵת הוי' מָה אוֹחִיל לַהוי' עוֹד: **(ס)**

ויאמר. המלך: **הנה זאת הרעה מאת ה'.** זאת אחת מן הקללות שקלל על ידי משה (דברים כח נג): ואכלת פרי בטנך במצור ובמצוק וגו': **מה אוחיל לה' עוד.** להושיע, הלא לא יועיל. (ג) וארבעה אנשים. גיחזי ובניו (סוטה מז א): **פתח השער.** כמו שנאמר (ויקרא יג מו): בדד ישב מחוץ למחנה מושבו:

נ"ך יומי – יום חמישי, כ"א תמוז

מלכים־ב פרק ז׳

(א) וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע שִׁמְעוּ דְּבַר יְהוָה כֹּה | אָמַר יְהוָה כָּעֵת | מָחָר סְאָה סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן: (ב) וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ נִשָּׁעָן עַל יָדוֹ אֶת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמַר הִנֵּה יְהוָה עֹשֶׂה אֲרֻבוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנְּךָ רֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכַל: (ס) (ג) וְאַרְבָּעָה אֲנָשִׁים הָיוּ מְצֹרָעִים פֶּתַח הַשָּׁעַר וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ מָה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים פֹּה עַד מָתְנוּ: (ד) אִם אָמַרְנוּ נָבוֹא הָעִיר וְהָרָעָב בָּעִיר וָמַתְנוּ שָׁם וְאִם יָשַׁבְנוּ פֹּה וָמֵתְנוּ וְעַתָּה לְכוּ וְנִפְּלָה אֶל מַחֲנֵה אֲרָם אִם יְחַיֵּנוּ נִחְיֶה וְאִם יְמִיתֻנוּ וָמָתְנוּ: (ה) וַיָּקוּמוּ בַנֶּשֶׁף לָבוֹא אֶל מַחֲנֵה אֲרָם וַיָּבֹאוּ עַד קְצֵה מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה אֵין שָׁם אִישׁ: (ו) וַאדֹנָי הִשְׁמִיעַ | אֶת מַחֲנֵה אֲרָם קוֹל רֶכֶב קוֹל סוּס קוֹל חַיִל גָּדוֹל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה שָׂכַר עָלֵינוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת מַלְכֵי הַחִתִּים וְאֶת מַלְכֵי מִצְרַיִם לָבוֹא עָלֵינוּ:

השמיע את מחנה ארם. נדמה להם כאלו שומעין:

(ז) וַיָּקוּמוּ וַיָּנוּסוּ בַנֶּשֶׁף וַיַּעַזְבוּ אֶת אָהֳלֵיהֶם וְאֶת סוּסֵיהֶם וְאֶת חֲמֹרֵיהֶם הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר הִיא וַיָּנֻסוּ אֶל נַפְשָׁם: (ח) וַיָּבֹאוּ הַמְצֹרָעִים הָאֵלֶּה עַד קְצֵה הַמַּחֲנֶה וַיָּבֹאוּ אֶל אֹהֶל אֶחָד וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם כֶּסֶף וְזָהָב וּבְגָדִים וַיֵּלְכוּ וַיַּטְמֻנוּ וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל אֹהֶל אַחֵר וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם וַיֵּלְכוּ וַיַּטְמֻנוּ: (ט) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ לֹא כֵן | אֲנַחְנוּ עֹשִׂים הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם בְּשֹׂרָה הוּא וַאֲנַחְנוּ מַחְשִׁים וְחִכֵּינוּ עַד אוֹר הַבֹּקֶר וּמְצָאָנוּ עָוֹן וְעַתָּה לְכוּ וְנָבֹאָה וְנַגִּידָה בֵּית הַמֶּלֶךְ:

ומצאנו עון. מתחייבין אנו למלכות:

(י) וַיָּבֹאוּ וַיִּקְרְאוּ אֶל שֹׁעֵר הָעִיר וַיַּגִּידוּ לָהֶם לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה אֵין שָׁם אִישׁ וְקוֹל אָדָם כִּי אִם הַסּוּס אָסוּר וְהַחֲמוֹר אָסוּר וְאׇהֳלִים כַּאֲשֶׁר הֵמָּה:

כאשר המה. כמו שהיו מלאים מתחלתם, לא הוציאו מה שבתוכם:

(יא) וַיִּקְרָא הַשֹּׁעֲרִים וַיַּגִּידוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ פְּנִימָה: (יב) וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לַיְלָה וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו אַגִּידָה נָּא לָכֶם אֶת אֲשֶׁר עָשׂוּ לָנוּ אֲרָם יָדְעוּ כִּי רְעֵבִים אֲנַחְנוּ וַיֵּצְאוּ מִן הַמַּחֲנֶה לְהֵחָבֹא (בהשדה) בַּשָּׂדֶה לֵאמֹר כִּי יֵצְאוּ מִן הָעִיר וְנִתְפְּשֵׂם חַיִּים וְאֶל הָעִיר נָבֹא:

כי רעבים אנחנו. ותאבים לצאת אל השלל ואל המזון:

(יג) וַיַּעַן אֶחָד מֵעֲבָדָיו וַיֹּאמֶר וְיִקְחוּ נָּא חֲמִשָּׁה מִן הַסּוּסִים הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ בָהּ הִנָּם כְּכָל (ההמון) הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ בָהּ הִנָּם כְּכָל הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר תַּמּוּ וְנִשְׁלְחָה וְנִרְאֶה:

אשר נשארו בה. בתוך העיר, שלא מתו ברעב: **הנם ככל המון ישראל אשר נשארו בה.** אם יאמרו מסוכנין הם שלא יהרגם אדם, הרי הנם בעיר הזאת בסכנת הרעב כשאר כל המון ישראל אשר נשארו בה, ואם ימותו הנם ככל המון ישראל, אשר תמו ברעב:

(יד) וַיִּקְחוּ שְׁנֵי רֶכֶב סוּסִים וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרֵי מַחֲנֵה אֲרָם לֵאמֹר לְכוּ וּרְאוּ: (טו) וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵיהֶם עַד הַיַּרְדֵּן וְהִנֵּה כָל הַדֶּרֶךְ מְלֵאָה בְגָדִים וְכֵלִים אֲשֶׁר הִשְׁלִיכוּ אֲרָם (בהחפזם) בְּחָפְזָם וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיַּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ:

בחפזם. במהרם לנוס:

(טז) וַיֵּצֵא הָעָם וַיָּבֹזּוּ אֵת מַחֲנֵה אֲרָם וַיְהִי סְאָה סֹלֶת בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל כִּדְבַר הוי׳: (יז) וְהַמֶּלֶךְ הִפְקִיד אֶת הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר נִשְׁעָן עַל יָדוֹ עַל הַשַּׁעַר וַיִּרְמְסֵהוּ הָעָם בַּשָּׁעַר וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּרֶדֶת הַמֶּלֶךְ אֵלָיו:

אשר נשען על ידו. אתמול כשבא לבית אלישע:

(יח) וַיְהִי כְּדַבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר סָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל וְסְאָה סֹלֶת בְּשֶׁקֶל יִהְיֶה כָּעֵת מָחָר בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן: (יט) וַיַּעַן הַשָּׁלִישׁ אֶת אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמַר וְהִנֵּה הוי׳ עֹשֶׂה אֲרֻבוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר הִנְּךָ רֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכַל: (כ) וַיְהִי לוֹ כֵּן וַיִּרְמְסֻהוּ אֹתוֹ הָעָם בַּשַּׁעַר וַיָּמֹת: **(ס)**

נ"ך יומי – יום שטי, כ"ב תמוז

מלכים־ב פרק ח׳

(א) וֶאֱלִישָׁע דִּבֶּר אֶל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֶחֱיָה אֶת בְּנָהּ לֵאמֹר קוּמִי וּלְכִי (אתי) אָתְּ וּבֵיתֵךְ וְגוּרִי בַּאֲשֶׁר תָּגוּרִי כִּי קָרָא הוי׳ לָרָעָב וְגַם בָּא אֶל הָאָרֶץ שֶׁבַע שָׁנִים:

ואלישע דבר אל האשה. זה שבע שנים: **כי קרא ה' לרעב.** הוא הרעב אשר היה בימי יואל בן פתואל:

(ב) וַתָּקָם הָאִשָּׁה וַתַּעַשׂ כִּדְבַר אִישׁ הָאֱלֹהִים וַתֵּלֶךְ הִיא וּבֵיתָהּ וַתָּגָר בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים שֶׁבַע שָׁנִים: (ג) וַיְהִי מִקְצֵה שֶׁבַע שָׁנִים וַתָּשָׁב הָאִשָּׁה מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וַתֵּצֵא לְצְעֹק אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל בֵּיתָהּ וְאֶל שָׂדֶהָ:

אל ביתה ואל שדה. שהחזיקו בה גזלנים:

(ד) וְהַמֶּלֶךְ מְדַבֵּר אֶל גֲּחֲזִי נַעַר אִישׁ הָאֱלֹהִים לֵאמֹר סַפְּרָה נָּא לִי אֶת כָּל הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלִישָׁע: (ה) וַיְהִי הוּא מְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר הֶחֱיָה אֶת הַמֵּת וְהִנֵּה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֶחֱיָה אֶת בְּנָהּ צֹעֶקֶת אֶל הַמֶּלֶךְ עַל בֵּיתָהּ וְעַל שָׂדֶהָ וַיֹּאמֶר גֲּחֲזִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ זֹאת הָאִשָּׁה וְזֶה בְּנָהּ אֲשֶׁר הֶחֱיָה אֱלִישָׁע: (ו) וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ לָאִשָּׁה וַתְּסַפֶּר לוֹ וַיִּתֶּן לָהּ הַמֶּלֶךְ סָרִיס אֶחָד לֵאמֹר הָשֵׁיב אֶת כָּל אֲשֶׁר לָהּ וְאֵת כָּל תְּבוּאֹת הַשָּׂדֶה מִיּוֹם עָזְבָהּ אֶת הָאָרֶץ וְעַד עָתָּה: (פ) (ז) וַיָּבֹא אֱלִישָׁע דַּמֶּשֶׂק וּבֶן הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם חֹלֶה וַיֻּגַּד לוֹ לֵאמֹר בָּא אִישׁ הָאֱלֹהִים עַד הֵנָּה:

ויבא אלישע דמשק. להחזיר את גיחזי בתשובה (סוטה מז א):

(ח) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל חֲזָאֵל קַח בְּיָדְךָ מִנְחָה וְלֵךְ לִקְרַאת אִישׁ הָאֱלֹהִים וְדָרַשְׁתָּ אֶת הוי׳ מֵאוֹתוֹ לֵאמֹר הַאֶחְיֶה מַחֲלִי זֶה: (ט) וַיֵּלֶךְ חֲזָאֵל לִקְרָאתוֹ וַיִּקַּח מִנְחָה בְיָדוֹ וְכָל טוּב דַּמֶּשֶׂק מַשָּׂא אַרְבָּעִים גָּמָל וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר בִּנְךָ בֶן הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר הַאֶחְיֶה מַחֲלִי זֶה: (י) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע לֵךְ אֱמָר (לא) לוֹ חָיֹה תִחְיֶה וְהִרְאַנִי הוי׳ כִּי מוֹת יָמוּת:

חיה תחיה. כלפי חזאל אמר, שיחיה תחת בן הדד למלכות:

(יא) וַיַּעֲמֵד אֶת פָּנָיו וַיָּשֶׂם עַד בּוֹשׁ וַיִּבְךְּ אִישׁ הָאֱלֹהִים:

ויעמד את פניו. פנים של צער שלו שהיה מבקש לבכות, העמיד, שלא יבכה בפני חזאל, וישם לבו לעמוד ולהתאפק: **עד בוש.** כמו בושש, ולא יכול להתאפק ויבך:

(יב) וַיֹּאמֶר חֲזָאֵל מַדּוּעַ אֲדֹנִי בֹכֶה וַיֹּאמֶר כִּי יָדַעְתִּי אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל רָעָה מִבְצְרֵיהֶם תְּשַׁלַּח בָּאֵשׁ וּבַחֲרִיהֶם בַּחֶרֶב תַּהֲרֹג וְעֹלְלֵיהֶם תְּרַטֵּשׁ וְהָרֹתֵיהֶם תְּבַקֵּעַ:

תרטש. לשון ביקוע המעים, ואב לכולן (ישעיהו יג יח): וקשתות נערים תרטשה:

והרותיהם. מעוברות שלהם:

(יג) וַיֹּאמֶר חֲזָהאֵל כִּי מָה עַבְדְּךָ הַכֶּלֶב כִּי יַעֲשֶׂה הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע הֹרָאֹנִי יְהוָה אֹתְךָ מֶלֶךְ עַל אֲרָם: (יד) וַיֵּלֶךְ | מֵאֵת אֱלִישָׁע וַיָּבֹא אֶל אֲדֹנָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אָמַר לְךָ אֱלִישָׁע וַיֹּאמֶר אָמַר לִי חָיֹה תִחְיֶה: (טו) וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיִּקַּח הַמַּכְבֵּר וַיִּטְבֹּל בַּמַּיִם וַיִּפְרֹשׂ עַל פָּנָיו וַיָּמֹת וַיִּמְלֹךְ חֲזָהאֵל תַּחְתָּיו: (פ)

המכבר. תרגום יונתן: גונבא, וכן (שופטים ד יח): ותכסהו בשמיכה, תרגום: בגונבא, והוא בגד: **ויפרוש על פניו.** להצטנן:

(טז) וּבִשְׁנַת חָמֵשׁ לְיוֹרָם בֶּן אַחְאָבְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ יְהוֹרָם בֶּן יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה:

ובשנת חמש וגו'. יהושפט המליך את יורם בחייו שתי שנים כשחזרו מן המלחמה שנלחמו במלך מואב, כך שנויה בסדר עולם. בשנת חמש ליהורם ויהושפט בשנת חמשים, שנגזרה גזירה על יהושפט ליהרג ברמות גלעד, אלא שתלה לו בשביל שזעק, שבע שנים:

(יז) בֶּן שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה הָיָה בְמָלְכוֹ וּשְׁמֹנֶה (שנה) שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם: (יח) וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ | מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בֵּית אַחְאָבְ כִּי בַת אַחְאָב הָיְתָה לוֹ לְאִשָּׁה וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי הוי: (יט) וְלֹא אָבָה הוי לְהַשְׁחִית אֶת יְהוּדָה לְמַעַן דָּוִד עַבְדּוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ לָתֵת לוֹ נֵיר לְבָנָיו כָּל הַיָּמִים:

ניר. ממשלה:

(כ) בְּיָמָיו פָּשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה וַיַּמְלִכוּ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ:

וימליכו עליהם מלך. ומימי דוד לא היה להם מלך, כמו שנאמר (מלכים א כב מח): ומלך אין באדום ; (שמואל ב ח יד): וישם באדום נציבים, שמנה מלכים מלכו באדום לפני מלך מלך לישראל, המנוים בספר בראשית (לו לא מג), כנגדו מלכו בישראל שמנה מלכים, איש בושת, ודוד, ושלמה, ורחבעם, ואבים, ואסא, ויהושפט, ויהורם, ולא היה מלך לאדום, ומה שכתוב למעלה שהלך מלך אדום עם יהורם בן אחאב ועם יהושפט למלחמה על מלך מואב, לא מלך גמור הוא אלא נציב, שאף הוא היה קרוי מלך וכמו שנאמר (מלכים א כב מח): ומלך אין באדום נצב מלך, הנציב היה להם במקום מלך:

(כא) וַיַּעֲבֹר יוֹרָם צָעִירָה וְכָל הָרֶכֶב עִמּוֹ וַיְהִי הוּא קָם לַיְלָה וַיַּכֶּה אֶת אֱדוֹם הַסֹּבֵב אֵלָיו וְאֵת שָׂרֵי הָרֶכֶב וַיָּנָס הָעָם לְאָהָלָיו:

הסובב אליו. הסמוכים אל הספר:

(כב) וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא:

תפשע לבנה. מרדו יושבי לבנה ומרדו במלך, ואיני יודע מאיזה אומה היו, שהרי לבנה מארץ ישראל היא, ואומר אני, שהיו משבט יהודה, ומרדו במלך:

(כג) וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹרָם וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה: (כד) וַיִּשְׁכַּב יוֹרָם עִם אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו: (פ)

ויקבר עם אבותיו בעיר דוד. ובדברי הימים (ב כא כ) אומר: בעיר דוד ולא בקברות המלכים:

(כה) בִּשְׁנַתׇ שְׁתַּיִם עָשְׂרֵה שָׁנָה לְיוֹרָם בֶּן אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ יְהוֹרָם בֶּן יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה: **(כו)** בֶּן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָהׇ אֲחַזְיָהוּ בְמָלְכֹו וְשָׁנָה אַחַת מָלַךְ בִּירוּשָׁלָם וְשֵׁם אִמּוֹ עֲתַלְיָהוּ בַּת עָמְרִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: **(כז)** וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְׇ בֵּית אַחְאָב וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהֹוָ֔ה כְּבֵ֖ית אַחְאָ֑ב כִּ֥י חֲתַ֛ן בֵּ֥ית אַחְאָ֖ב הֽוּא: **(כח)** וַיֵּלֶךְ אֶת יוֹרָם בֶּן אַחְאָב לַמִּלְחָמָה עִם חֲזָהאֵל מֶלֶךְ אֲרָם בְּרָמֹת גִּלְעָד וַיַּכּוּ אֲרַמִּים אֶת יוֹרָם: **(כט)** וַיָּשָׁבْ יוֹרָם הַמֶּלֶךְ לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל מִן הַמַּכִּים אֲשֶׁר יַכֻּהוּ אֲרַמִּיִּם בָּרָמָה בְּהִלָּחֲמֹו אֶת חֲזָהאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַאֲחַזְיָהוּ בֶן יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לִרְאֹות אֶת יוֹרָם בֶּן אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל כִּי חֹלֶה הֽוּא: **(פ)**

נ"ך יומי - שבת־קדש פרשת פינחס, כ"ג תמוז

מלכים־ב פרק ט׳

(א) וֶאֱלִישָׁע֙ הַנָּבִ֔יא קָרָ֕א לְאַחַ֖ד מִבְּנֵ֣י הַנְּבִיאִ֑ים וַיֹּ֣אמֶר ל֗וֹ חֲגֹ֤ר מָתְנֶ֙יךָ֙ וְקַח֙ פַּ֣ךְ הַשֶּׁ֔מֶן הַזֶּ֖ה בְּיָדֶ֑ךָ וְלֵ֖ךְ רָמֹ֥ת גִּלְעָֽד׃

ואלישע הנביא קרא וגו'. באותו הפרק שהיה יהורם חולה ביזרעאל: **לאחד מבני הנביאים.** יונה בן אמתי היה: **חגור מתניך.** כל חגורת מתנים לשון זירוז גבורה הוא, לפי שהוא שלוח לדבר הסכנה (צריך זירוז):

(ב) וּבָאתָ֣ שָׁ֔מָּה וּרְאֵ֥ה שָׁ֖ם יֵה֣וּא בֶן יְהוֹשָׁפָ֑ט בֶּן נִמְשִׁ֗י וּבָאתָ֙ וְהַקֵּמֹת֙ מִתּ֣וֹךְ אֶחָ֔יו וְהֵבֵיאתָ֖ אֹת֥וֹ חֶ֖דֶר בְּחָֽדֶר׃ (ג) וְלָקַחְתָּ֙ פַּ֣ךְ הַשֶּׁ֔מֶן וְיָצַקְתָּ֖ עַל רֹאשׁ֑וֹ וְאָמַרְתָּ֙ כֹּ֣ה אָמַ֔ר יְהוָ֖ה מְשַׁחְתִּ֥יךָ לְמֶ֖לֶךְ אֶל יִשְׂרָאֵ֑ל וּפָתַחְתָּ֣ הַדֶּ֔לֶת וְנַסְתָּ֖ה וְלֹ֥א תְחַכֶּֽה׃ (ד) וַיֵּ֣לֶךְ הַנַּ֔עַר הַנַּ֖עַר הַנָּבִ֑יא רָמֹ֥ת גִּלְעָֽד׃

הנער הנביא. נערו של אלישע הנביא, כך תרגם יונתן: ואזל עולימא תלמידא דנביא:

(ה) וַיָּבֹ֕א וְהִנֵּ֥ה שָׂרֵ֖י הַחַ֑יִל יֹשְׁבִ֣ים וַיֹּ֔אמֶר דָּבָ֥ר לִ֖י אֵלֶ֣יךָ הַשָּׂ֑ר וַיֹּ֣אמֶר יֵה֔וּא אֶל מִ֥י מִכֻּלָּ֖נוּ וַיֹּ֥אמֶר אֵלֶ֖יךָ הַשָּֽׂר׃ (ו) וַיָּ֣קָם וַיָּבֹ֔א הַבַּ֖יְתָה וַיִּצֹ֣ק הַשֶּׁ֔מֶן אֶל רֹאשׁ֑וֹ וַיֹּ֣אמֶר ל֔וֹ כֹּ֣ה אָמַ֔ר יהוה אֱלֹהֵ֖י יִשְׂרָאֵ֑ל מְשַׁחְתִּ֙יךָ֙ לְמֶ֣לֶךְ אֶל עַ֔ם יְהוָ֖ה אֶל יִשְׂרָאֵֽל׃ (ז) וְהִכִּיתָ֞ה אֶת בֵּ֣ית אַחְאָ֣ב אֲדֹנֶ֗יךָ וְנִקַּמְתִּ֞י דְּמֵ֤י | עַבָדַי֙ הַנְּבִיאִ֔ים וּדְמֵ֖י כָּל עַבְדֵ֣י יְהוָ֑ה מִיַּ֖ד אִיזֶֽבֶל׃ (ח) וְאָבַ֖ד כָּל בֵּ֣ית אַחְאָ֑ב וְהִכְרַתִּ֤י לְאַחְאָב֙ מַשְׁתִּ֣ין בְּקִ֔יר וְעָצ֖וּר וְעָזִ֥וב בְּיִשְׂרָאֵֽל׃ (ט) וְנָתַתִּ֞י אֶת בֵּ֣ית אַחְאָ֗ב כְּבֵית֙ יָרָבְעָ֣ם בֶּן נְבָ֔ט וּכְבֵית֙ בַּעְשָׁ֣א בֶן אֲחִיָּ֔ה׃ (י) וְאֶת אִיזֶ֗בֶל יֹאכְל֤וּ הַכְּלָבִים֙ בְּחֶלְקַ֣ת יִזְרְעֶ֔אל וְאֵ֥ין קֹבֵ֖ר וַיִּפְתַּ֥ח הַדֶּ֖לֶת וַיָּנֹֽס׃ (יא) וְיֵה֗וּא יָצָא֙ אֶל עַבְדֵ֣י אֲדֹנָ֔יו וַיֹּ֣אמֶר ל֔וֹ הֲשָׁל֥וֹם מַדּ֖וּעַ בָּ֣א הַמְשֻׁגָּ֑ע הַזֶּה֙ אֵלֶ֔יךָ וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵיהֶ֔ם אַתֶּ֥ם יְדַעְתֶּ֖ם אֶת הָאִ֥ישׁ וְאֶת שִׂיחֽוֹ׃

אתם ידעתם את האיש. אתם מכירים את האיש, שהוא משוגע:

(יב) וַיֹּ֣אמְרוּ֮ שֶׁ֣קֶר הַגֶּד֒ נָ֣א לָ֔נוּ וַיֹּ֣אמֶר כָּזֹ֤את וְכָזֹאת֙ אָמַ֣ר אֵלַ֔י לֵאמֹ֖ר כֹּ֣ה אָמַ֑ר יהוה מְשַׁחְתִּ֙יךָ֙ לְמֶ֣לֶךְ אֶל יִשְׂרָאֵֽל׃

ויאמרו שקר. אתה אומר, מעלים אתה מה שאמר לך:

(יג) וַיְמַהֲר֗וּ וַיִּקְח֤וּ אִישׁ֙ בִּגְדּ֔וֹ וַיָּשִׂ֥ימוּ תַחְתָּ֖יו אֶל גֶּ֣רֶם הַמַּעֲלוֹת֑ וַיִּתְקְע֤וּ בַשּׁוֹפָר֙ וַיֹּאמְר֔וּ מָלַ֖ךְ יֵה֥וּא׃

אל גרם המעלות. (תרגום:) **על דרג שעיא, כמין מעלות עשויות למול שעות היום, לדעת על כל שעה ושעה, כשהצל יורד שעה אחת.** גרם, אורלי"ו בלע"ז, לשון פגם, וה'גרמה' שבהלכות שחיטה, מן הלשון הזה הוא, ששורט והולך ויורד, ונראה כמין גבשושית למעלה:

(יד) וַיִּתְקַשֶּׁר֙ יֵה֣וּא בֶן יְהוֹשָׁפָ֔ט בֶּן נִמְשִׁי֙ אֶל יוֹרָ֔ם וְיוֹרָ֕ם הָיָ֥ה שֹׁמֵ֛ר בְּרָמֹ֥ת גִּלְעָ֖ד הֽוּא וְכָל יִשְׂרָאֵ֑ל מִפְּנֵ֖י חֲזָאֵ֥ל מֶֽלֶךְ אֲרָֽם׃ (טו) וַיָּשָׁב֙ יְהוֹרָ֣ם הַמֶּ֔לֶךְ לְהִתְרַפֵּ֖א בְּיִזְרְעֶ֑אל מִן

הַמַּכִּים אֲשֶׁר יַכֻּהוּ אֲרַמִּים בְּהִלָּחֲמוֹ אֶת חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַיֹּאמֶר יֵהוּא אִם־יֵשׁ נַפְשְׁכֶם אַל יֵצֵא פָּלִיט מִן הָעִיר לָלֶכֶת (לגיד) לְהַגִּיד בְּיִזְרְעֶאל:

אם יש נפשכם. שאמלוך: **מן העיר.** מן רמות גלעד: **לגיד.** כמו להגיד:

(טז) וַיִּרְכַּב יֵהוּא וַיֵּלֶךְ יִזְרְעֶאלָה כִּי יוֹרָם שֹׁכֵב שָׁמָּה וַאֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לִרְאוֹת אֶת יוֹרָם: (יז) וְהַצֹּפֶה עֹמֵד עַל הַמִּגְדָּל בְּיִזְרְעֶאל וַיַּרְא אֶת שִׁפְעַת יֵהוּא בְּבֹאוֹ וַיֹּאמֶר שִׁפְעַת אֲנִי רֹאֶה וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם קַח רַכָּב וּשְׁלַח לִקְרָאתָם וְיֹאמַר הֲשָׁלוֹם:

שפעת. גדוד:

(יח) וַיֵּלֶךְ רֹכֵב הַסּוּס לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ הֲשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר יֵהוּא מַה לְּךָ וּלְשָׁלוֹם סֹב אֶל אַחֲרָי וַיַּגֶּד הַצֹּפֶה לֵאמֹר בָּא הַמַּלְאָךְ עַד הֵם וְלֹא שָׁב: (יט) וַיִּשְׁלַח רֹכֵב סוּס שֵׁנִי וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם וַיֹּאמֶר יֵהוּא מַה לְּךָ וּלְשָׁלוֹם סֹב אֶל אַחֲרָי: (כ) וַיַּגֶּד הַצֹּפֶה לֵאמֹר בָּא עַד אֲלֵיהֶם וְלֹא שָׁב וְהַמִּנְהָג כְּמִנְהַג יֵהוּא בֶן נִמְשִׁי כִּי בְשִׁגָּעוֹן יִנְהָג: (כא) וַיֹּאמֶר יְהוֹרָם אֱסֹר רִכְבּוֹ וַיֶּאְסֹר רִכְבּוֹ וַיֵּצֵא יְהוֹרָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַאֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה אִישׁ בְּרִכְבּוֹ וַיֵּצְאוּ לִקְרַאת יֵהוּא וַיִּמְצָאֻהוּ בְּחֶלְקַת נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי: (כב) וַיְהִי כִּרְאוֹת יְהוֹרָם אֶת יֵהוּא וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם יֵהוּא וַיֹּאמֶר מָה הַשָּׁלוֹם עַד זְנוּנֵי אִיזֶבֶל אִמֶּךָ וּכְשָׁפֶיהָ הָרַבִּים: (כג) וַיַּהֲפֹךְ יְהוֹרָם יָדָיו וַיָּנָס וַיֹּאמֶר אֶל אֲחַזְיָהוּ מִרְמָה אֲחַזְיָה: (כד) וְיֵהוּא מִלָּא יָדוֹ בַּקֶּשֶׁת וַיַּךְ אֶת יְהוֹרָם בֵּין זְרֹעָיו וַיֵּצֵא הַחֵצִי מִלִּבּוֹ וַיִּכְרַע בְּרִכְבּוֹ: (כה) וַיֹּאמֶר אֶל בִּדְקַר (שלשה) שָׁלִשׁוֹ שָׂא הַשְׁלִכֵהוּ בְּחֶלְקַת שְׂדֵה נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי כִּי זָכֹר אֲנִי וָאַתָּה אֶת רֹכְבִים צְמָדִים אַחֲרֵי אַחְאָב אָבִיו וַיהוִה נָשָׂא עָלָיו אֶת הַמַּשָּׂא הַזֶּה:

את רוכבים צמדים. את אשר אני ואתה היינו רוכבים צמדים (ספרים אחרים מצומדים), אחר אחאב, ביום שהרג את נבות: **וה' נשא עליו.** ביד אליהו הנביא המשא הזה, ואנחנו שמענו:

(כו) אִם לֹא אֶת דְּמֵי נָבוֹת וְאֶת דְּמֵי בָנָיו רָאִיתִי אֶמֶשׁ נְאֻם הוי וְשִׁלַּמְתִּי לְךָ בַּחֶלְקָה הַזֹּאת נְאֻם הוי וְעַתָּה שָׂא הַשְׁלִכֵהוּ בַּחֶלְקָה כִּדְבַר הוי: (כז) וַאֲחַזְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה רָאָה וַיָּנָס דֶּרֶךְ בֵּית הַגָּן וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו יֵהוּא וַיֹּאמֶר גַּם אֹתוֹ הַכֵּהוּ אֶל הַמֶּרְכָּבָה בְּמַעֲלֵה גּוּר אֲשֶׁר אֶת יִבְלְעָם וַיָּנָס מְגִדּוֹ וַיָּמָת שָׁם:

הכהו אל המרכבה וגו'. ובדברי הימים (ב כב ט) הוא אומר: ויבקש את אחזיה וילכדוהו והוא מתחבא בשומרון ויביאוהו אל יהוא, יש לישב המקראות, וינס דרך הגן, מיזרעאל לשומרון, וירדוף אחריו יהוא. אך יש גמגום בדבר, שהרי לא היתה ממשלת יהוא בשומרון עד יום המחרת, כמו שמפורש בענין (לקמן יא): ויכתוב יהוא ספרים וישלח שומרון וגו'. רבותינו פירשו באגדת חלק (סנהדרין קב ב) והוא מתחבא בשומרון, שהיה קודר אזכרות וכותב עבודת כוכבים תחתיהם. ולפי דבריהם יש לומר, שאין החבאה זו מפני יהוא, אלא כך פירושו, ויבקש את אחזיהו וילכדוהו כשהיה נס דרך הגן, והוא היה מרשיע לעשות מתחילה, שהיה בא לשומרון והתחבא מפני שרי יהודה, לעשות התועבה הזאת, לפי שיושבי שומרון

עובדי עבודת כוכבים ומזלות היו, ויביאוהו אל יהוא, אנשי יהוא שרדפו אחריו, ויאמר הכהו אל המרכבה: במעלה גור. ששם הביאוהו אליו: **וינס מגדו.** מוכה בנכליות:

(כח) וַיִּרְכְּבוּ אֹתוֹ עֲבָדָיו יְרוּשָׁלַ‍ִם וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְקִבְרָתוֹ עִם אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד: **(פ)**
(כט) וּבִשְׁנַת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיוֹרָם בֶּן אַחְאָב מָלַךְ אֲחַזְיָה עַל יְהוּדָה:

ובשנת אחת עשרה שנה ליורם בן אחאב מלך אחזיה. למעלה הוא אומר בשנת שתים עשרה, ועל כרחך יהורם אביו לא מת אלא בשנת שתים עשרה ליורם, שהרי בשנת חמש ליורם מלך, ושמונה שנים מלך, ומהו שאמר כאן בשנת אחת עשרה, אומר אני, שמלך בחיי אביו שנה, לפי שהיה נגוף בתחלואים רעים, כמו שנאמר בדברי הימים (ב כא יח): **ואחרי כל זאת נגפו ה' לחלי לאין מרפא, ויהי לימים מימים יצאו מעיו עם חליו וגו', וימליכו יושבי ירושלים את אחזיהו.** כאן הוא אומר בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו, ובדברי הימים (ב כב ב) בן ארבעים ושתים שנה היה במלכו, וכל ימי יהורם אביו ארבעים שנה היו ולא יותר, שנאמר בו שלושים ושתים שנה במלכו, ושמונה שנה מלך, והיאך אפשר לבן להיות גדול מאביו שתי שנים, אלא עשרים שנה לפני שנולד, שהם שתי שנים קודם שנולד אביו, נגזרה גזרה זו, מיום שנשא אסא את בת עמרי ליהושפט בנו נגזרה גזירה על בית דוד, שתכלה עם בית אחאב, וכן הוא אומר (שם פסוק ז): **ומאלהים היתה תבוסת אחזיהו לבא אל יורם וגו'.** כך שנויה בסדר עולם, ובתוספתא דסוטה (יב ג). אך בכל המקרא לא מצינו שנשא יהושפט את בת עמרי, אך מצאתי בדברי הימים (ב יח א) ויתחתן לאחאב, ושמא זו היא אחותו שנשא, ובשנת שלושים ואחת לאסא נשאה, שנאמר (מלכים א טז כג): **בשנת שלושים ואחת לאסא מלך עמרי.** ושנינו בסדר עולם, שמלך מלכות שלימה, שהרי שש שנים קודם לכן מלך על חצי העם, וכשנשא אסא את בתו ליהושפט, נתעלה עמרי והרגו את תבני, צא וחשוב משנת שלושים ואחת לאסא עד מות אחזיהו, ותמצאם ארבעים ושתים:

(ל) וַיָּבֹא יֵהוּא יִזְרְעֶאלָה וְאִיזֶבֶל שָׁמְעָה וַתָּשֶׂם בַּפּוּךְ עֵינֶיהָ וַתֵּיטֶב אֶת רֹאשָׁהּ וַתַּשְׁקֵף בְּעַד הַחַלּוֹן:

ותיטב את ראשה. (תרגום:) ותקנת ית רישה, כדי שתהא לחן בעיני יהוא, וישאנה:

(לא) וְיֵהוּא בָּא בַּשָּׁעַר וַתֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם זִמְרִי הֹרֵג אֲדֹנָיו:

ותאמר השלום. תרצה להיות עמו בשלום: **זמרי הרג אדניו.** אם הרגת את אדוניך אין זה דבר חדש, שהרי זמרי גם הוא הרג את אלה בן בעשא:

(לב) וַיִּשָּׂא פָנָיו אֶל הַחַלּוֹן וַיֹּאמֶר מִי אִתִּי מִי וַיִּשְׁקִיפוּ אֵלָיו שְׁנַיִם שְׁלִשָׁה סָרִיסִים:

מי אתי. מי בכם לעזרתי:

(לג) וַיֹּאמֶר (שמטהו) שִׁמְטוּהָ וַיִּשְׁמְטוּהָ וַיִּזֶּ מִדָּמָהּ אֶל הַקִּיר וְאֶל הַסּוּסִים וַיִּרְמְסֶנָּה:

שמטוה. מן החלון ארצה:

(לד) וַיָּבֹא וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיֹּאמֶר פִּקְדוּ נָּא אֶת הָאֲרוּרָה הַזֹּאת וְקִבְרוּהָ כִּי בַת מֶלֶךְ הִיא:
(לה) וַיֵּלְכוּ לְקָבְרָהּ וְלֹא מָצְאוּ בָהּ כִּי אִם הַגֻּלְגֹּלֶת וְהָרַגְלַיִם וְכַפּוֹת הַיָּדָיִם:

הגלגולת והרגלים. אמרו רבותינו (פרקי דרבי אליעזר פרק יז): שהיתה מרקדת לפני חתנים בידיה וברגליה ומכשכשת בראשה:

(לו) וַיָּשֻׁבוּ֙ וַיַּגִּ֣ידוּ לוֹ֔ וַיֹּ֣אמֶר דְּבַר הַוַּ֔י הִ֖וא אֲשֶׁ֣ר דִּבֶּ֑ר בְּיַ֞ד עַבְדָּ֗ו אֵלָ֛יהוּ הַתִּשְׁבִּ֥י לֵאמֹ֖ר בְּחֶ֣לֶק יִזְרְעֶ֑אל יֹאכְל֤וּ הַכְּלָבִים֙ אֶת בִּשַּׂ֣ר אִיזֶ֔בֶל: **(לז)** (והית) וְהָיְתָ֞ה נִבְלַ֤ת אִיזֶ֙בֶל֙ כְּדֶ֣מֶן עַל פְּנֵי֙ הַשָּׂדֶ֔ה בְּחֶ֖לֶק יִזְרְעֶ֑אל אֲשֶׁ֣ר לֹ֔א יֹאמְר֥וּ זֹ֖את אִיזֶֽבֶל: **(פ)**

כדומן. תרגומו: כזבל:

פרק משנה שבועי

מכות פרק ג׳

א. וְאֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין, הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְעַל הַנִּדָּה, אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְנָתִין וּלְמַמְזֵר. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת. גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם אֶחָד בִּלְבָד:

ר"ע מברטנורה

אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין. אֵלּוּ לָאו דַּוְקָא, דְּתָנָא וְשִׁיֵּר לוֹקִין טוּבָא. אֶלָּא תָּנָא חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת, לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּיֵשׁ מַלְקוֹת בְּחַיָּבֵי כְּרֵתוֹת. וְתָנָא אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה, לְאַשְׁמוֹעִינַן אַלְמָנָה וְהִיא גְּרוּשָׁה חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת. וְתָנָא טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, דְּלֹא מִפָּרְשָׁא אַזְהָרָה דִּידְהוּ בְּהֶדְיָא. וְכֵן הֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדָּה. וְאַיְדֵי דְּתָנָא הֶקְדֵּשׁ, תָּנֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דְּתַרְוַיְהוּ מַלְקוֹת דִּידְהוּ מִשּׁוּם מְחֻסְּרֵי כִּפּוּרִים. וְכֵן בֶּרֶבֶן אֵיכָא צַד חִדּוּשׁ: **נְתִינָה.** מִן הַגִּבְעוֹנִים הִיא. וּמַלְקוֹת דִּידָהּ מִלֹּא תִתְחַתְּנוּ בָּם: **אַלְמָנָה.** שֶׁנִּתְאַלְמְנָה מֵאִישׁ אַחֵר, וְהִיא גְּרוּשָׁה, חַיָּב עָלֶיהָ שְׁתֵּי מַלְקִיּוֹת: **מִשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת.** מִשּׁוּם שְׁתֵּי אַזְהָרוֹת. שֶׁשְּׁתֵּיהֶן מְפֹרָשׁוֹת בַּמִּקְרָא, וְאַזְהָרָה אַתַּרְוַיְהוּ קָאָמַר: **גְּרוּשָׁה.** וְהִיא חֲלוּצָה, אֵינוֹ חַיָּב עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת. שֶׁהַחֲלוּצָה אֵינָהּ כְּתוּבָה, אֶלָּא מֵרִבּוּיָא מַיְתִינַן לָהּ, דְּתַנְיָא, גְּרוּשָׁה, אֵין לִי אֶלָּא גְּרוּשָׁה, חֲלוּצָה מִנַּיִן, תַּלְמוּד לוֹמַר וְאִשָּׁה:

ב. הַטָּמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ , וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא, וְהָאוֹכֵל חֵלֶב, וְדָם, וְנוֹתָר, וּפִגּוּל, וְטָמֵא, הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַּחוּץ, וְהָאוֹכֵל חָמֵץ בְּפֶסַח, וְהָאוֹכֵל וְהָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְהַמְסַפֵּם אֶת הַשֶּׁמֶן, וְהַמְסַפֵּם אֶת הַקְּטֹרֶת, וְהַסָּךְ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְהָאוֹכֵל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת, שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים . אָכַל טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ. כַּמָּה יֹאכַל מִן הַטֶּבֶל וִיהֵא חַיָּב, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל שֶׁהוּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כַּזַּיִת. אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵין אַתֶּם מוֹדִים לִי בְּאוֹכֵל נְמָלָה כָּל שֶׁהוּא חַיָּב. אָמְרוּ לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כִּבְרִיָּתָהּ. אָמַר לָהֶן, אַף חִטָּה אַחַת כִּבְרִיָּתָהּ:

ר"ע מברטנורה

הַמְסַפֵּם אֶת הַשֶּׁמֶן. הָעוֹשֶׂה שֶׁמֶן דְּגִמַּת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה: **וְהַסָּךְ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה.** שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם: **אָכַל טֶבֶל.** אַזְהָרָתֵיהּ מִלֹּא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יָרִימוּ (וַיִּקְרָא כב), בַּעֲתִידִין לִתְרֹם הַכָּתוּב מְדַבֵּר: **וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ.** שֶׁאַף הוּא בְּמִיתָה כְּטֶבֶל, דִּכְתִיב (בְּמִדְבַּר יח) וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן הַגֹּרֶן וְגוֹ': **וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלֹּא נִפְדָּה.** מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא וַאֲפִלּוּ הוּא בִּירוּשָׁלַיִם אָסוּר לְאָכְלוֹ עַד שֶׁיִּפָּדֶה, וְהָאוֹכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם עַד שֶׁלֹּא נִפְדָּה לוֹקֶה. וְאַזְהָרָתוֹ מִוּלֹּא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה (דְּבָרִים כו), בֵּין שֶׁאֲנִי טָמֵא וְהוּא טָהוֹר בֵּין שֶׁאֲנִי טָהוֹר וְהוּא טָמֵא. וּמִנַּיִן לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא שֶׁפּוֹדִין אוֹתוֹ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם יד) כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ, פֵּרוּשׁ, לֹא תוּכַל לְאָכְלוֹ, כְּדִכְתִיב (בְּרֵאשִׁית

מג) וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו: **וְהֻקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדָּה.** לֹא כְתִיב בֵּיהּ לָאו בְּהֶדְיָא, אֶלָּא אָתְיָא אַזְהָרָה דִּידֵיהּ גְּזֵרָה שָׁוָה דְּחֵטְא חֵטְא מִתְרוּמָה. וְאַף עַל גַּב דְּמֵעֵט רַחֲמָנָא וּמֵתוּ בּוֹ, וְלֹא בְּמֵעִילָה, מִמִּיתָה מֵעֵטֵיהּ וְלֹא מֵאַזְהָרָה: **בְּאוֹכֵל נְמָלָה שֶׁהוּא חַיָּב.** מִשּׁוּם שֶׁרֶץ הַשּׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ (וַיִּקְרָא יא), וְאַף עַל גַּב דְּלֵית בָּהּ כַּשְׁעוּר: **אַף חִטָּה אַחַת כְּבָרְיָתָהּ.** וְלֵית הִלְכָתָא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּלֹא קָרִינַן בְּרִיָּה אֶלָּא לִבְרִיָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ נְשָׁמָה בִּלְבַד:

ג. הָאוֹכֵל בְּכוּרִים עַד שֶׁלֹּא קָרָא עֲלֵיהֶן, קְדֵשֵׁי קָדָשִׁים חוּץ לַקְלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לַחוֹמָה, הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח הַטָּהוֹר, הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אַרְבָּעִים. אֲבָל הַמּוֹתִיר בַּטָּהוֹר וְהַשּׁוֹבֵר בַּטָּמֵא, אֵינוֹ לוֹקֶה אַרְבָּעִים:

ר"ע מברטנורה

עַד שֶׁלֹּא קָרָא עֲלֵיהֶם. אַרַמִּי אוֹבֵד אָבִי וְגוֹ'. אֲבָל לְאַחַר שֶׁקָּרָא עֲלֵיהֶם, אֵינוֹ לוֹקֶה אִם אָכָלָן, לְפִי שֶׁהֵן מָמוֹנוֹ שֶׁל כֹּהֵן. וְזוֹ דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּכוּרִים הַנָּחָה מְעַכֶּבֶת בָּהֶן, קְרִיאָה אֵין מְעַכֶּבֶת בָּהֶן, וְהָאוֹכְלָן אַחַר הַנָּחָה בָּעֲזָרָה אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא קָרָא עֲלֵיהֶן אֵינוֹ לוֹקֶה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים. וְאַזְהָרָתָן מִדִּכְתִיב (דְּבָרִים יב) לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעֲשַׂר דְּגָנְךָ וְגוֹ' וּתְרוּמַת יָדֶךָ, וְאָמַר מַר, וּתְרוּמַת יָדֶךָ אֵלּוּ הַבִּכּוּרִים, דְּאִלּוּ תְּרוּמָה אֵינָהּ טְעוּנָה הֲבָאַת מָקוֹם. וּבִכּוּרִים נַמִּי אֵינוֹ לוֹקֶה עֲלֵיהֶן אֶלָּא אִם אָכָלָן אַחַר שֶׁרָאוּ פְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם קֹדֶם הַנָּחָתָן בָּעֲזָרָה, אֲבָל אֲכָלָן בַּגְּבוּלִין קֹדֶם שֶׁיִּכָּנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם אֵינוֹ לוֹקֶה: **קָדְשֵׁי קָדָשִׁים חוּץ לַקְלָעִים קָדָשִׁים קַלִּים חוּץ לַחוֹמָה.** כָּל הָנֵי אַזְהָרָתָן מִלֹּא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ וְגוֹ' וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר. שֶׁכָּל אֲכִילָה חוּץ לַמָּקוֹם הַקָּבוּעַ לָהּ מִקְּרֵי אֲכִילַת שְׁעָרֶיךָ: **וּמַעֲשַׂר שֵׁנִי.** לְעֵיל תְּנַן מַעֲשַׂר שֵׁנִי טָמֵא שֶׁלֹּא נִפְדָּה, כִּדְפָרְשִׁינַן, וְהָכָא תְּנַן מַעֲשַׂר שֵׁנִי טָהוֹר שֶׁאֲכָלוֹ חוּץ לַחוֹמָה. וְדַוְקָא שֶׁאֲכָלוֹ חוּץ לַחוֹמָה אַחַר שֶׁרָאָה פְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם הוּא שֶׁלּוֹקֶה, אֲבָל הָאוֹכֵל מַעֲשַׂר שֵׁנִי בַּגְּבוּלִים קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס לִירוּשָׁלַיִם אֵינוֹ לוֹקֶה, דִּכְתִיב (שָׁם) לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ, וְאַחַר כָּךְ לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ: **הַמּוֹתִיר.** אֵינוֹ לוֹקֶה, דִּכְתִיב (שְׁמוֹת יב) לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ, בָּא הַכָּתוּב לִתֵּן עֲשֵׂה אַחַר לֹא תַעֲשֶׂה, לוֹמַר אִם עָבַרְתָּ עַל לָאו, קַיִּם עֲשֵׂה שֶׁבָּהּ וְאֵינְךָ לוֹקֶה. וְעוֹד, לֹא תוֹתִירוּ הָוֵי לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה, וְכָל לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה אֵין לוֹקִין עָלָיו: **וְהַשּׁוֹבֵר.** עֶצֶם בְּפֶסַח טָמֵא אֵינוֹ לוֹקֶה. דְּאָמַר רַחֲמָנָא (שָׁם) וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ, בַּכָּשֵׁר וְלֹא בַּפָּסוּל:

ד. הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, מְשַׁלֵּחַ וְאֵינוֹ לוֹקֶה. זֶה הַכְּלָל, כָּל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה, אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ:

ר"ע מברטנורה

לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח מֵעִקָּרָא מַשְׁמַע. וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אַחַר לֹא תִקַּח, לָאו לְמֵימְרָא דְּאִם לָקַחְתָּ תְּשַׁלַּח, אֶלָּא לֹא תִקַּח אֲבָל שַׁלְּחָנָּה קֹדֶם לְקִיחָה. וְאֵין זֶה לָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מְשַׁלֵּחַ וְאֵינוֹ לוֹקֶה.** קָסָבְרֵי שַׁלֵּחַ לְאַחַר לְקִיחָה מַשְׁמַע, וְהָוֵי לָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **כָּל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה.** שֶׁאָמְרָה תוֹרָה אִם עָבַרְתָּ עַל לָאו קַיִּם הָעֲשֵׂה, כְּגוֹן לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים, וְאִם לָקַחְתָּ שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח. לֹא תָבֹא אֶל בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ, וְאִם בָּאתָ וְהַעֲבַטְתָּ עֲבֹטוֹ הָשֵׁב תָּשִׁיב

לוֹ אֶת הָעֲבוֹט. כָּל אֵלּוּ, אִם קַיֵּם הָעֲשֵׂה, אֵינוֹ לוֹקֶה. אֲבָל לֹא קַיֵּם הָעֲשֵׂה, כְּגוֹן שֶׁלָּקַח הָאֵם עַל הַבָּנִים וּשְׁחָטָהּ אוֹ שֶׁמֵּתָה, לָקַח הָעֲבוֹט מִבֵּיתוֹ וְנִשְׂרַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַיֵּם הָעֲשֵׂה, הֲרֵי זֶה לוֹקֶה:

ה. הַקּוֹרֵחַ קָרְחָה בְּרֹאשׁוֹ, וְהַמַּקִּיף פְּאַת רֹאשׁוֹ, וְהַמַּשְׁחִית פְּאַת זְקָנוֹ, וְהַשּׁוֹרֵט שְׁרִיטָה אַחַת עַל הַמֵּת, חַיָּב. שָׂרַט שְׁרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים אוֹ חֲמֵשׁ שְׁרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. עַל הָרֹאשׁ, שְׁתַּיִם , אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן. עַל הַזָּקָן, שְׁתַּיִם מִכָּאן וּשְׁתַּיִם מִכָּאן וְאַחַת מִלְּמָטָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם נָטַלוֹ כֻּלּוֹ כְּאַחַת, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. וְאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּטְלֶנּוּ בְּתָעַר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֲפִלּוּ לִקְּטוֹ בְּמַלְקֵט אוֹ בְּרִהְיְטָנִי, חַיָּב:

ר"ע מברטנורה

הַקּוֹרֵחַ קָרְחָה. מִשּׁוּם דְּמַחַיָּב עַל כָּל קָרְחָה וְקָרְחָה וְעַל כָּל שְׁרִיטָה וּשְׁרִיטָה וְעַל כָּל פֵּאָה וּפֵאָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאוֹכֶל חֵלֶב וְחֵלֶב, מִשּׁוּם הָכִי תְּנִינְהוּ בְּמַתְנִיתִין . אֲבָל שְׁאָר לָאוִין גְּרִידֵי שֶׁאֵין בָּהֶן חִדּוּשׁ לֹא תָּנָא: **קָרְחָה.** עַל מֵת. כִּדְכְתִיב (דְּבָרִים יד) וְלֹא תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת. וְאַף עַל גַּב דְּגַבֵּי כֹּהֲנִים לֹא כְתִיב עַל מֵת, כְּבָר לָמְדוּ בִּגְזֵרָה שָׁוָה מִקָּרְחָה קָרְחָה, מַה בְּיִשְׂרָאֵל עַל מֵת, אַף בְּכֹהֲנִים עַל מֵת. וּשְׁעוּר קָרְחָה כִּגְרִיס: **הַמַּקִּיף אֶת רֹאשׁוֹ.** מַשְׁוֶה צְדָעָיו לַאֲחוֹרֵי אָזְנוֹ וּפַדַּחְתּוֹ . וַאֲפִלּוּ עַל גִּלּוּחַ שֶׁבְּמִסְפָּרַיִם שֶׁאֵין בּוֹ הַשְׁחָתָה חַיָּב עַל פְּאַת הָרֹאשׁ, דְּדַוְקָא בְּזָקָן כְּתִיב הַשְׁחָתָה וְאֵינָהּ אֶלָּא בְּתַעַר, אֲבָל בִּפְאַת הָרֹאשׁ הַקָּפָה כְּתִיב, בְּכָל עִנְיָן שֶׁהוּא מַקִּיף חַיָּב: **שְׂרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים אוֹ חֲמֵשׁ שְׂרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד.** דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא יט) וְשֶׂרֶט לָנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ , לְחַיֵּב עַל כָּל שְׂרִיטָה וּשְׂרִיטָה וְעַל כָּל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ, וְאַף עַל גַּב שֶׁלֹּא הָיְתָה שָׁם אֶלָּא הַתְרָאָה אַחַת וְהָיוּ כָּל חֲמֵשׁ שְׂרִיטוֹת בְּבַת אַחַת, חַיָּב: **עַל הָרֹאשׁ שִׁשִּׁים.** אַחַת עַל יָמִין וְאַחַת עַל שְׂמֹאל: **וְעַל הַזָּקָן שִׁשִּׁים מִכָּאן וּשְׁתַּיִם מִכָּאן.** מְקוֹם חִבּוּר הַסַּנְטֵר לָעֶצֶם, אַחַת מִימִין הַסַּנְטֵר וְאַחַת מִשְּׂמֹאלוֹ, וּשְׁבֹלֶת הַזָּקָן בָּאֶמְצַע, הֲרֵי שָׁלֹשׁ, וְחִבּוּר הַצְּדָעַיִם מִכָּאן וּמִכָּאן הֲרֵי חָמֵשׁ. לֶחִי הָעֶלְיוֹן הַמְחֻבָּר לַצְּדָעַיִם וְלֶחִי הַתַּחְתּוֹן שֶׁבַּיָּמִין, וְלֶחִי הָעֶלְיוֹן וְהַתַּחְתּוֹן שֶׁבַּשְּׂמֹאל, הֲרֵי שִׁשִּׁים מִכָּאן וּשְׁתַּיִם מִכָּאן, וְסוֹף הַזָּקָן שֶׁהַשֵּׂעָר יוֹצֵא מִמֶּנּוּ כְּעֵין שִׁבֹּלֶת, לְפִיכָךְ נִקְרָא שִׁבֹּלֶת הַזָּקָן, הֲרֵי זֶה חָמֵשׁ: **אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת.** דִּכְיָן דְּלָאו אֶחָד הוּא, הֲרֵי הוּא כְּאוֹכֶל שְׁנֵי זֵיתִים שֶׁל חֵלֶב בְּהַתְרָאָה אַחַת: **עַד שֶׁיִּטְלֶנּוּ בְּתָעַר.** אַפְּאַת זָקָן קָאֵי, דִּכְתִיב בֵּיהּ גִּלּוּחַ וְהַשְׁחָתָה: **מַלְקֵט.** כְּלִי הֶעָשׂוּי כְּעֵין מֶלְקָחַיִם, לְלַקֵּט אֶת הַשֵּׂעָר: **רְהִיטָנִי.** הוּא מַעֲצָד בִּלְשׁוֹן מִקְרָא. כְּלִי שֶׁבּוֹ מַחֲלִיק חָרֹשׁ עֵצִים פְּנֵי הַלּוּחַ . וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

ו. הַכּוֹתֵב כְּתֹבֶת קַעֲקַע, כָּתַב וְלֹא קִעֲקַע, קִעֲקַע וְלֹא כָתַב, אֵינוֹ חַיָּב, עַד שֶׁיִּכְתֹּב וִיקַעֲקַע בְּדְיוֹ וּבְכֹחֹל וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֶׁם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּכְתֹּב שָׁם הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט) וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי ה':

ר"ע מברטנורה

כְּתֹבֶת קַעֲקַע. מְקֹרָע בְּסַכִּין עַל בְּשָׂרוֹ כְּעֵין אוֹתִיּוֹת, וְאַחַר כָּךְ מְמַלֵּא אֶת הַקְּרָעִים דְּיוֹ אוֹ כְּחֹל: **כָּתַב.** עַל בְּשָׂרוֹ בִּדְיוֹ אוֹ בִּכְחֹל וְלֹא קָרַע בְּסַכִּין, אוֹ קָרַע בְּסַכִּין וְלֹא מִלֵּא בִּדְיוֹ אוֹ בִּכְחֹל, אֵינוֹ חַיָּב, עַד שֶׁיִּכְתֹּב וִיקַעֲקֵע. לִישְׁנָא דִּקְרָא נָקֵט, דִּכְתִיב כְּתֹבֶת קַעֲקַע, כְּתִיבָה בָּרִישָׁא וְהַדַּר קַעֲקַע. אֲבָל לְעוֹלָם הַקַּעֲקַע תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ הַכְּתָב. וּקְרָא הָכִי מַשְׁמַע, וּכְתֹבֶת בְּתוֹךְ

הַקַּעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם: **שְׁכָתוּב שָׁם הַשֵּׁם.** בַּגְּמָרָא מְפָרֵשׁ דְּשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה קָאָמַר. הָכִי מְפָרֵשׁ לַקְּרָא, לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם שֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה, כִּי אֲנִי ה' וְלֹא תְשַׁתְּפוּ אֲחֵרִים עִמִּי. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן:

ז. נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה בַּיַּיִן כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּשְׁתֶּה אַל תִּשְׁתֶּה וְהוּא שׁוֹתֶה, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ר"ע מברטנורה

אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אֶחָת. עַל מַה שֶּׁשָּׁתָה תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר שֶׁל הַתְּרָאָה . וְאִם הָיָה לְפָנָיו כְּלֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כַּמָּה רְבִיעִיּוֹת יַיִן וְאָמְרוּ לוֹ אַל תִּשְׁתֶּה כְּלֵי זֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כָּךְ וְכָךְ שִׁעוּרִים שֶׁתִּלְקֶה כָּךְ וְכָךְ מַלְקִיּוֹת, חַיָּב עַל כָּל שִׁעוּר וְשִׁעוּר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִתְרוּ בּוֹ אֶלָּא הַתְּרָאָה אַחַת:

ח. הָיָה מְטַמֵּא לְמֵתִים כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּטַּמֵּא, אַל תִּטַּמֵּא, וְהָיָה מְטַמֵּא, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת . הָיָה מְגַלֵּחַ כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אַל תְּגַלֵּחַ אַל תְּגַלֵּחַ וְהוּא מְגַלֵּחַ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה לָבוּשׁ בִּכְלַאֲיִם כָּל הַיּוֹם, אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אַל תִּלְבָּשׁ אַל תִּלְבָּשׁ וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ, חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ר"ע מברטנורה

וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ. וְלֹא פּוֹשֵׁט לְגַמְרֵי, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁהוֹצִיא רֹאשׁוֹ וְהֶחְזִירוֹ חַיָּב. וּבַגְּמָרָא קָאָמַר דְּאֵינוֹ פּוֹשֵׁט מַמָּשׁ, אֶלָּא שֶׁשָּׁהָה בֵּין הַתְּרָאָה לְהַתְרָאָה כְּדֵי לִפְשֹׁט וְלִלְבֹּשׁ, הָוֵי כְּפוֹשֵׁט וְחוֹזֵר וְלוֹבֵשׁ וְחַיָּב עַל כָּל הַתְּרָאָה וְהַתְרָאָה:

ט. יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם אֶחָד וְחַיָּב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמֹנָה לָאוִין, הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר, וְהֵן מֻקְדָּשִׁים, בִּכְלַאֲיִם בַּכֶּרֶם, וּבַשְּׁבִיעִית, וְיוֹם טוֹב , וְכֹהֵן וְנָזִיר בְּבֵית הַטֻּמְאָה. חֲנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר, אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאָיִם. אָמְרוּ לוֹ, אֵינוֹ הַשֵּׁם. אָמַר לָהֶם, אַף לֹא הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם:

ר"ע מברטנורה

תֵּלֶם אֶחָד. שׁוּרָה אַחַת שֶׁל שָׂדֶה: **וְחַיָּב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמֹנָה לָאוִין.** וְהוּא שֶׁהִתְרוּ בּוֹ עַל כֻּלָּם: **וְהֵן מֻקְדָּשִׁים.** שׁוֹר קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ, וַחֲמוֹר קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת. וּבְשׁוֹר אִית בֵּיהּ לָאו דְּלֹא תַּעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ , וּבַחֲמוֹר אַזְהָרָה דִּמְעִילָה, וְנָפְקָא לָן חֵטְא חֵטְא מִתְּרוּמָה, וְלָאו דְּלֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדָּו, הֲרֵי כָּאן שְׁלֹשָׁה לָאוִין: **וּכְלַאֲיִם בַּכֶּרֶם.** עַל יְדֵי שֶׁחוֹרֵשׁ מְחַפֶּה חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְחַרְצָן בְּעָפָר, וְעוֹבֵר מִשּׁוּם לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם. דְּקַיְמָא לָן הַמְחַפֶּה בִּכְלַאֲיִם לוֹקֶה, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא זָרָעָן, אֶלָּא חִפָּה עָפָר עֲלֵיהֶן, הֲרֵי זֶה אַרְבָּעָה לָאוִין. וְהָרַמְבַּ"ם חָשַׁב כִּלְאַיִם בַּכֶּרֶם, שְׁנֵי לָאוִין, אֶחָד מִשּׁוּם כִּלְאֵי זְרָעִים, שֶׁהֵן שְׁנֵי מִינֵי זְרָעִים, חִטָּה וּשְׂעֹרָה, וְחַד מִשּׁוּם כִּלְאֵי הַכֶּרֶם בִּשְׁבִיל הַחַרְצָן, וְלֹא חָשַׁיב מֻקְדָּשִׁים שֶׁל שׁוֹר וַחֲמוֹר אֶלָּא לְלָאו אֶחָד: **שְׁבִיעִית.** שַׁבָּת לַה' שָׁדְךָ לֹא תִזְרָע: **וְיוֹם טוֹב.** כָּל מְלֶאכֶת עֲבוֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: **כֹּהֵן וְנָזִיר.** וְהוּא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת. וְקָעָבַר לְנֶפֶשׁ לֹא יִטַּמָּא בְּעַמָּיו הָאָמוּר בַּכֹּהֲנִים, וְעַל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא הָאָמוּר בַּנָּזִיר: **אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאָיִם.** בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה חוֹרֵשׁ: **אֵינוֹ מִן הַשֵּׁם.** לָאו שֶׁל לְבִישַׁת כִּלְאַיִם אֵינוֹ בִּשְׁבִיל הַתֵּלֶם: **אַף כֹּהֵן וְנָזִיר .** דְּחָשְׁבִיתוּ לָאו, אֵינוֹ בִּשְׁבִיל חֲרִישָׁה אֶלָּא בִּשְׁבִיל הֲלִיכָה לִמְקוֹם טֻמְאָה. וּמִיהוּ תַּנָּא

קַמָּא חָשִׁיב לְהוּ בִּכְלַל לָאוֵי הַתָּלֻם, לְפִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲרֹשׁ בְּשְׁוָרִים אֶלָּא אִם כֵּן הוֹלֵךְ עִמָּהֶם וּמַנְהִיגָם:. דחשבתו לאו, אינו בשביל חרישה אלא בשביל הליכה למקום טומאה. ומיהו ת"ק חשיב להו בכלל לאוי התלם, לפי שאינו יכול לחרוש בשוורים אא"כ הולך עמהם ומנהיגם:

י. כַּמָּה מַלְקִין אוֹתוֹ, אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה) בְּמִסְפָּר אַרְבָּעִים, מִנַּיִן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַרְבָּעִים שְׁלֵמוֹת הוּא לוֹקֶה. וְהֵיכָן הוּא לוֹקֶה אֶת הַיְתֵרָה, בֵּין כְּתֻפָּיו:

ר"ע מברטנורה

מִנַּיִן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים. שֶׁגּוֹרֵם לוֹמַר אַחֲרָיו אַרְבָּעִים, דְּהַיְנוּ תִּשַּׁע וּשְׁלֹשִׁים. אִי הֲוָה כְּתִיב אַרְבָּעִים בְּמִסְפָּר, הֲוָה אֲמֵינָא אַרְבָּעִים בְּמִנְיָנָא, הַשְׁתָּא דִּכְתִיב בְּמִסְפָּר אַרְבָּעִים, בְּמִסְפָּר הַגּוֹרֵם לוֹמַר אַחֲרָיו אַרְבָּעִים, דְּהַיְנוּ תִּשַּׁע וּשְׁלֹשִׁים: **וְהֵיכָן הוּא לוֹקֶה אֶת הַיְתֵרָה.** שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְהִשְׁתַּלֵּשׁ. דְּתֵשַׁע וּשְׁלֹשִׁים רְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ, שְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו וּשְׁתֵּי יָדוֹת אַחַת עַל כָּתֵף זוֹ וְאַחַת עַל כָּתֵף זוֹ, וְזוֹ שֶׁל אַרְבָּעִים הֵיכָן לוֹקֶה אוֹתָהּ: **בֵּין כְּתֻפָּיו.** וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

יא. אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּמַכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, לָקָה מִקְצָת וְאָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, פָּטוּר. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה , מִשֶּׁלָּקָה אָמְרוּ שֶׁיָּכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, פָּטוּר. עָבַר עֲבֵרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁנֵי לָאוִין, אֲמָדוּהוּ אֹמֶד אֶחָד, לוֹקֶה וּפָטוּר. וְאִם לָאו, לוֹקֶה וּמִתְרַפֵּא וְחוֹזֵר וְלוֹקֶה:

ר"ע מברטנורה

אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ וְכוּ'. שֶׁכָּל הַלּוֹקִין בְּבֵית דִּין הָיוּ צְרִיכִין לְאָמְדָן בִּתְחִלָּה שֶׁלֹּא יָמוּתוּ מֵחֲמַת הַהַכָּאוֹת. מִדִּכְתִיב לֹא יוֹסִיף, מִכְּלָל שֶׁאִם צָרִיךְ לִגְרֹעַ גּוֹרְעִין: **אֶלָּא בְּמַכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ.** וְאֵין מוֹסִיפִין לְעוֹלָם עַל הָאֹמֶד: **אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל אַרְבָּעִים.** חָסֵר אַחַת. אֶלָּא לִישְׁנָא דִּקְרָא נָקֵט: **אֲמָדוּהוּ אֹמֶד אֶחָד.** לִשְׁתֵּי מַלְקִיוֹת. כְּגוֹן אֲמָדוּהוּ לְלֶקוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם: **וְאִם לָאו.** שֶׁלֹּא אֲמָדוּהוּ אֶלָּא לְמַלְקוּת אַחַת:

יב. כֵּיצַד מַלְקִין אוֹתוֹ, כּוֹפֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעַמּוּד הֵילָךְ וְהֵילָךְ, וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בִּבְגָדָיו, אִם נִקְרְעוּ נִקְרָעוּ, וְאִם נִפְרְמוּ נִפְרָמוּ, עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבּוֹ . וְהָאֶבֶן נְתוּנָה מֵאַחֲרָיו, חַזָּן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ. וּרְצוּעָה שֶׁל עֵגֶל בְּיָדוֹ, כְּפוּלָה אֶחָד לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וּשְׁתֵּי רְצוּעוֹת עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת בָּהּ:

ר"ע מברטנורה

עַל הָעַמּוּד. שֶׁהוּא נָעוּץ בַּקַּרְקַע זָקוּף וְגָבוֹהַּ כְּדֵי לְהִשָּׁעֵן עָלָיו: **וְחַזָּן.** שַׁמָּשׁ שְׁלִיחַ בֵּית דִּין: **נִפְרְמוּ.** נִקְרְעוּ חוּטֵי הַתְּפִירָה: **מֵאֲחוֹרָיו.** שֶׁל הַלּוֹקֶה: **וּרְצוּעָה שֶׁל עֵגֶל.** שֶׁנֶּאֱמַר אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ, וּסְמִיךְ לֵיהּ לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ: **כְּפוּלָה לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה.** אַרְבַּע רְצוּעוֹת תְּפוּרוֹת זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ: **וּשְׁתֵּי רְצוּעוֹת.** דַּקּוֹת שֶׁל חֲמוֹר: **עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת בָּהּ.** כְּעֵין קִלְקְלֵי שֶׁל אֶכֶף . וְטַעֲמָא, מִשּׁוּם דִּכְתִיב (יְשַׁעְיָה א) יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יָבֹא מִי שֶׁמַּכִּיר אֵבוּס בְּעָלָיו וְיִפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר אֵבוּס בְּעָלָיו:

יג. יָדָהּ טָפַח וְרָחְבָּהּ טָפַח, וְרֹאשָׁהּ מַגַּעַת עַל פִּי כְרֵסוֹ. וּמַכֶּה אוֹתוֹ שְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו וּשְׁתֵּי יָדוֹת מִלְּאַחֲרָיו. וְאֵינוֹ מַכֶּה אוֹתוֹ לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֶלָּא מָטֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה) וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט. וְהַמַּכֶּה מַכֶּה בְיָדוֹ אַחַת בְּכָל כֹּחוֹ:

ר"ע מברטנורה

יָדָהּ טָפַח. בֵּית יָד שֶׁהָרְצוּעָה תְּלוּיָה בָּהּ, אָרְכּוֹ טָפַח: **וְרָחְבָּהּ.** שֶׁל רְצוּעָה שֶׁל עֵגֶל טָפַח: **וְרֹאשָׁהּ מַגַּעַת עַל פִּי כְרֵסוֹ.** לְכָךְ צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּבֵית יָד שֶׁל רְצוּעָה נָקֵב, שֶׁהַחָזָן הַמַּלְקֶה יָכוֹל לְהַאֲרִיךְ וּלְקַצֵּר הָרְצוּעָה כִּרְצוֹנוֹ. שֶׁאֵין מַלְקִין לָאָדָם אֶלָּא בִּרְצוּעָה שֶׁרֹּאשָׁהּ מַגַּעַת עַל פִּי כְרֵסוֹ שֶׁהוּא טִבּוּרוֹ: **שְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו.** דִּכְתִיב (דְּבָרִים כה) וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ, לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ אַחַת, וּלְאַחֲרָיו כְּדֵי שְׁתַּיִם. מִלְּפָנָיו, עַל לִבּוֹ. מֵאַחֲרָיו. שְׁלִישׁ עַל כָּתֵף זוֹ וּשְׁלִישׁ עַל כָּתֵף זוֹ: **מַכֶּה בְיָדוֹ אַחַת.** אֲבָל כְּשֶׁמַּגְבִּיהַּ הָרְצוּעָה מַגְבִּיהַּ בִּשְׁתֵּי יָדָיו: **בְּכָל כֹּחוֹ.** דִּכְתִיב (שָׁם) מַכָּה רַבָּה:

יד. וְהַקּוֹרֵא קוֹרֵא (שם כח) אִם לֹא תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת וְגוֹ' וְהִפְלָא ה' אֶת מַכֹּתְךָ וְאֵת מַכּוֹת וְגוֹ', וְחוֹזֵר לִתְחִלַּת הַמִּקְרָא (שם כט) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְגוֹ', וְחוֹתֵם (תהלים עח) וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְגוֹ', וְחוֹזֵר לִתְחִלַּת הַמִּקְרָא. וְאִם מֵת תַּחַת יָדוֹ, פָּטוּר. הוֹסִיף לוֹ עוֹד רְצוּעָה אַחַת וָמֵת, הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה עַל יָדוֹ. נִתְקַלְקֵל בֵּין בְּרֶעִי בֵּין בְּמַיִם, פָּטוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָאִישׁ בְּרֶעִי וְהָאִשָּׁה בְּמָיִם:

ר"ע מברטנורה

וְהַקּוֹרֵא קוֹרֵא. דִּכְתִיב (וַיִּקְרָא יט) בִּקְרֻת תִּהְיֶה, בִּקְרִיאָה תְּהֵא, שֶׁקּוֹרִין עָלָיו אִם לֹא תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת וְגוֹ'. וְגָדוֹל שֶׁבַּדַּיָּנִים קוֹרֵא, וְהַסָּמוּךְ לוֹ מוֹנֶה, וְהַשְּׁלִישִׁי אוֹמֵר עַל כָּל הַכָּאָה וְהַכָּאָה . וּמְצָוָה עַל הַקּוֹרֵא לְצַמְצֵם לְהַשְׁלִים הַמִּקְרָאוֹת בְּסוֹף הַמַּלְקוֹת, וְאִם לֹא צִמְצֵם חוֹזֵר וְקוֹרֵא פַּעַם שְׁנִיָּה וּמְמַהֵר לִקְרֹא וּלְהַשְׁלִים כְּשֶׁיַּשְׁלִים הַמַּלְקֶה לְהַלְקוֹת: **וְאִם מֵת תַּחַת יָדוֹ פָּטוּר.** מִפְּנֵי שֶׁמַּכֵּהוּ בִּרְשׁוּת: **הוֹסִיף לוֹ.** כְּגוֹן דְּטָעָה בְּמִנְיָנָא: **נִתְקַלְקֵל.** שֶׁהוֹצִיא רֶעִי מֻחֲמַת הַהַכָּאָה: **פָּטוּר.** דִּכְתִיב (דְּבָרִים כה) וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ, וַהֲרֵי נִקְלָה, שֶׁנִּתְלַכְלֵךְ: **וְאִשָּׁה אַף בְּמַיִם.** דְּבָשְׁתָּהּ מְרֻבָּה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

טו. כָּל חַיָּבֵי כְרֵתוֹת שֶׁלָּקוּ, נִפְטְרוּ יְדֵי כְרֵתָתָן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה) וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ, כְּשֶׁלָּקָה הֲרֵי הוּא כְּאָחִיךָ, דִּבְרֵי רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל . אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל, מָה אִם הָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת, נוֹטֵל נַפְשׁוֹ עָלֶיהָ, הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁתִּנָּתֵן לוֹ נַפְשׁוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מִמְּקוֹמוֹ הוּא לָמֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח) וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת וְגוֹ', וְאוֹמֵר (שם) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם. הָא, כָּל הַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵרָה, נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי אוֹמֵר, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דברים יב) רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ וְגוֹ', וּמָה אִם הַדָּם שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה מִמֶּנּוּ, הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מְקַבֵּל שָׂכָר , גָּזֵל וַעֲרָיוֹת שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאַוָּה לָהֶן וּמְחַמַּדְתָּן, הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיִּזְכֶּה לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו וּלְדוֹרוֹת דּוֹרוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת:

ר"ע מברטנורה

נִפְטְרוּ מִידֵי כְּרֵתָתָן. אִם עָשׂוּ תְּשׁוּבָה: **הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.** אִית דְּמְפָרְשֵׁי דְּעַל חַיָּבֵי כְּרֵתוֹת שֶׁלָּקוּ קָאָמַר, מִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו הַדִּין וְעָשָׂה מִצְוָה כְּשֶׁלָּקָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁתִּנָּתֵן לוֹ נַפְשׁוֹ וְיִפָּטֵר מִידֵי כָּרֵת, שֶׁמִּדָּה טוֹבָה מְרֻבָּה עַל מִדַּת פֻּרְעָנוּת . וְאִית דְּמְפָרְשֵׁי דְּמִלְתָא בְּאַנְפֵי נַפְשֵׁהּ קָאָמַר, לְהוֹדִיעַ מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת, קַל וָחֹמֶר מֵעָנְשָׁן שֶׁל עֲבֵרוֹת: **מִמְּקוֹמוֹ הוּא לָמֵד.** מֵחַיָּבֵי כְּרֵתוֹת דְּאָיְרֵי בְּהוּ אָנוּ לְמֵדִין שֶׁהַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵרָה מַעֲלִין עָלָיו שָׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה. דִּכְתִיב בָּעֲרָיוֹת (וַיִּקְרָא יח) וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת, וְאוֹמֵר (שָׁם) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם, וּסְמִיךְ לֵיהּ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה, הֲרֵי שֶׁמִּי שֶׁיּוֹשֵׁב וְאֵינוֹ מְגַלֶּה עֶרְוָה הַכָּתוּב קוֹרְאוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה, וּכְתִיב בֵּיהּ וָחַי בָּהֶם, כְּדֶרֶךְ שֶׁהֶעֱנִישׁ כָּרֵת בְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה עֲבֵרָה. וְזֶה דָּוָקָא בְּמִי שֶׁבָּא עֲבֵרָה לְיָדוֹ וְכָבַשׁ יִצְרוֹ וְלֹא עָשָׂאהּ, כְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק וְכַיּוֹצֵא בּוֹ:

טז. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מב) יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

ר"ע מברטנורה

לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת. כְּגוֹן פָּרָשַׁת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים, כְּדֵי לְהַרְבּוֹת שָׂכָר כְּשֶׁהֵן בְּדִלִּים מֵהֶם, אַף עַל פִּי שֶׁבְּלָאו הָכִי לֹא הָיוּ אוֹכְלִין אוֹתָן, שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה בָּהֶן: **לְמַעַן צִדְקוֹ.** לְהַצְדִּיק אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְזַכּוֹת אוֹתָן:

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחָתָ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הֶכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחָתָ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור י"ד אייר תשפ"ג]